

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА  
ДИЗАЙНУ

Факультет дизайну

Кафедра мистецтва та дизайну костюма

УДК 655.26+655.523]:821.161.2-1

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

**здобувача освіти першого (бакалаврського) рівня**

на тему:

**«Розробка книжкової ілюстрації віршованих творів**

**«Вибране» Василя Стуса»**

Виконала: студентка групи БДГ3-19

Спеціальності 022 Дизайн

Катерина РИБАК

Науковий керівник: д-р філос. н., професор

Олександра КОЛІСНИК

Рецензент: д-р мист. професор

Наталія ЧУПРИНА

Київ 2023

## АНОТАЦІЯ

Рибак К. «Розробка книжкової ілюстрації віршованих творів В. Стуса «Вибране». Дипломна бакалаврська робота за спеціальністю 022 Дизайн. Київський національний університет технологій та дизайну. Київ, 2023 рік.

У дипломній роботі надані результати дослідження на тему: «Розробка книжкової ілюстрації віршованих творів В. Стуса «Вибране». У роботі було проаналізовано характерні особливості та етапи розробки ілюстрування віршованих видань, описано специфіку вибору композиційних та колористичних рішень, наведено практичну цінність дослідження.

Доведено, що розробка ілюстративного матеріалу до віршованих видань це тривалий та глибокий процес, що потребує вивчення маркетингових, технологічно-друкарських, ринкових та дизайнерських аспектів. Було визначено, що дотримуючись етапів та структурного підходу в процесі розробки вигляду видання, можна створити унікальний проєкт, який буде приваблювати споживача та виділятися з-поміж великої конкуренції на ринку.

Отримані результати дозволили створити дизайн-проєкт ілюстрованого видання, серію ілюстрацій та макет книги «Вибране» В. Стуса, дотримуючись головних фаз розробки і теоретичних аспектів.

*Ключові слова: дизайн-проєкт, ілюстрація, книга, поезія, дизайн, оформлення, композиція, образ, макет.*

## SUMMARY

Rybak K. "Development of a book illustration of the poetic works of V. Stus "Selected". Bachelor's diploma thesis in the specialty 022 Design. Kyiv National University of Technology and Design. Kyiv, 2023.

The thesis presents the results of the research on the topic: "Development of book illustration of the poetic works of V. Stus "Selected". The work analyzed the characteristic features and stages of development of illustrations of verse publications, described the specifics of the choice of compositional and coloristic solutions, and indicated the practical value of the research.

It has been proven that the development of illustrative material for verse publications is a long and deep process that requires the study of marketing, technological and printing, market and design aspects. It was determined that by following the stages and structural approach in the process of developing the look of the publication, it is possible to create a unique project that will attract the consumer and stand out from the great competition on the market.

The obtained results made it possible to create a design project of an illustrated publication, a series of illustrations and a layout of the book "Selected" by V. Stus, observing the main phases of development and theoretical aspects.

*Keywords: design project, illustration, book, poetry, design, decoration, composition, image, layout.*

## ЗМІСТ

### ВСТУП

### РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІЛЮСТРУВАННЯ ВІРШОВАНИХ ЗБІРОК

1.1. Загальні тенденції книжкової ілюстрації віршованих творів

1.2. Аналіз розвитку книжкової ілюстрації українських віршованих творів в Європі

1.3. Дослідження ілюстрацій до віршованих творів в Україні

Висновки до розділу 1

### РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ КНИЖКОВИХ ІЛЮСТРАЦІЙ

2.1. Інноваційні та класичні способи проєктування книжкових ілюстрацій

2.2. Дослідження особливостей створення ілюстрацій віршованих збірок

2.3. Процес формування ідейного задуму дизайн-проєкту

Висновки до розділу 2

### РОЗДІЛ 3. ПРОЄКТУВАННЯ АВТОРСЬКОЇ ІЛЮСТРАЦІЇ ДО ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ СТУСА

3.1. Розробка творчої концепції для створення макету видання

3.2. Аналіз цільової аудиторії для вивчення сфери споживання

3.3. Створення дизайн-проєкту віршованих творів В. Стуса

Висновки до розділу 3

### ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Додаток А

Додаток Б

## ВСТУП

Ілюстрування художньої поезії, втілює собою одну з найстаріших форм мистецтва, що супроводжує літературу. Це високий рівень творчості, який вимагає детального вивчення та уваги до кожного елемента зображення, з метою передачі настрою, емоцій та глибини, що закладені в поетичному творі. Ілюстрації стають важливим інструментом для доповнення тексту, поглиблення розуміння поезії та створення мистецького симбіозу між словом і візуальним виразом.

Наукові дослідження української ілюстрації вивчають окремі аспекти, але ще не проведено повного та всебічного аналізу загальних тенденцій її оформлення в поезії. Тому необхідно провести глибоке дослідження походження, особливостей та сучасного розвитку української віршованої ілюстрації, зокрема в контексті художнього процесу в Європі.

Недостатньо праць зосереджуються на взаємозв'язку між технологічними та стилістичними впливами в українській книжковій ілюстрації. Детальне вивчення концептуальних, художньо-стильових та технічних особливостей української книжкової ілюстрації в поезії допоможе утворити цілісне й об'єктивне уявлення про процеси виникнення та розвитку цього явища в мистецтві, з урахуванням впливів європейського мистецтва на українське. Тому, враховуючи потреби сучасної мистецької теорії й практики, була обрана тема бакалаврської роботи "Розробка книжкової ілюстрації віршованих творів В. Стуса "Вибране".

**Актуальність теми** дослідження полягає в популяризції творчості Стуса серед молодого покоління. Він був великим символом української національної свідомості, а його твори мають великий історичний та культурний контекст. Підібраний та проілюстрований цикл творів відображає історію та почуття автора. Актуальність полягає в мінімалістичному перетворенні текстової частини на візуальне унікальне бачення та його оформлення. Цікава розробка збірки української поезії може допомогти зберегти культурну спадщину України та

збільшити інтерес до творчості Василя Стуса серед молоді.

**Мета дослідження** базується на розробці книжкової ілюстрації віршованих творів В.Стуса, де в основу входить створення методики ілюстрування віршів й вивченні структури творів, їх характеристики й зв'язки.

**Завдання дослідження:**

- аналіз аналогів;
- дослідження стилів ілюстрації;
- вивчити аудиторію в даній сфері на яку розрахована робота;
- створити макет дизайну книги, який відповідатиме сучасним тенденціям та яскраво виразить ідею автора.

**Об'єкт дослідження:** художнє оформлення віршованих творів.

**Предмет дослідження:** художньо-технічне проектування поетичних збірок.

**Методи дослідження.** Для створення графічної візуалізації використовувалися різні методи, такі як комбінування, об'єднання та редагування зображень. Використання програм Adobe Photoshop 2020 та Adobe Illustrator 2022 поліпшило створенню візуальної картинки.

**Елементи наукової новизни** є результатом узагальнення теоретичної бази дослідження та специфіку створення ілюстрацій до поезій популярного українського поета, що відкриває можливості для подальшого розвитку цієї галузі мистецтва, включає використання сучасних технологій і методів для створення книжкових ілюстрацій.

**Практичне значення** одержаних результатів полягає у створенні авторських ілюстрацій до збірки Василя Стуса «Вибране» у відповідності з вимогами сучасних тенденцій та особливостей виготовлення друкованої продукції.

Крім того, дослідження може стати основою для подальшого розвитку інших проєктів, спрямованих на вивчення творчості В.Стуса та інших відомих українських поетів, та бути корисною для художніх керівників, які працюють з

молодіжними літературними розробками та виставками, дозволяючи їм використовувати встановлені методики та техніки для створення власних ілюстрацій до творів.

**Апробація результатів дослідження.** Реалізація практичної частини проєкту, участь у міжнародній виставці українських митців на Gallery Weekend у Берліні [4]. Участь у IV Міжнародної науковій конференції на тему «Наукові тренди постіндустріального суспільства» - та написання тез на тему «Стилі в ілюструванні художньої поезії» (31.03.2023, Суми, Україна) (Додаток Б).

**Структура і обсяг роботи.** Структура бакалаврської дипломної роботи складається зі вступу, 3-х розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

## РОЗДІЛ 1

### ТЕОРЕТИЧН АСПЕКТИ ІЛЮСТРУВАННЯ ВІРШОВАНИХ ЗБІРОК

#### 1.1. Загальні тенденції книжкової ілюстрації віршованих творів

Основою книжкової графіки виступає ілюстрація, що доповнює текст книги, надаючи йому образну виразність та допомагаючи читачеві краще зрозуміти зміст твору. Її головна задача – гармонійно та цілісно поєднуватися з текстом. Ілюстрації можуть мати різні стилі та техніки виконання, такі як олійна фарба, акварель, графіт, туш та інші.

Використання ілюстрацій у поезії є засобом виразити літературний твір. Воно сприяє розширенню уявлень та понять про реальність і людей, як у процесі життя, так і в сприйнятті мистецтва. Це загальна основа для розвитку та образного мислення. У поезії ілюстрації виділяють два основні напрямки – епічно-розповідний і символіко-метафоричний.

– Епічно-розповідний підхід до ілюстрування літературного твору передбачає, що рисунок відтворює сюжет, слідує за ходом подій і передає їх візуально. Це прослідковується в роботах Софії Караффи-Корбут до п'єси «Лісова пісня» (рис.1.1).





Рис. 1.1. Ілюстрації до «Лісової пісні» Софії Караффи-Корбут, 2007 [31].

– Елементи символіко-метафоричного підходу до ілюстрування віршованого твору полягають в використанні передачі символів і метафор, які мають глибокий сенс і розширюють інтерпретацію тексту. Цей підхід ставить акцент на використанні образів і знаків, що можуть мати різні тлумачення та відтворюють певну концепцію, що лежить в основі твору. Таку методику застосував А. Надєждін до збірки поезій Є. Маланюка «Єдиним сном, єдиним болем...».

Також ілюстрації виконують певні функції, які допомагають книзі в подальшому розвитку, й включають в себе декілька дій:

– естетична функція – де зображення прикрашають збірку і роблять її більш привабливою для читача (художньо вдало оформлена книга здатна привернути увагу і збільшити продажі).

– інформаційна – ілюстрації передають додаткову інформацію про тему книги або про конкретний фрагмент тексту. Допомагають читачу зрозуміти складний матеріал або з'ясувати тлумачення незнайомого слова.

– культурна – картинки зберігають та передають культурну спадщину. Наприклад, ілюстрації до народних творів можуть передати їх колорит та зберегти національну культуру. Це часто використовується до збірок найвідоміших українських постатей, безпосередньо до «Кобзаря», автор В. Лопата присвятив сто десять гравюр йому й видав усього у дві тисячі примірників.

В своїх роботах він зміг об'єднати усі напрямки та функції, виконавши її гравюрною технікою. Художник зумів відтворити світ Шевченка вдавшись до різних засобів зображення – гіперболи, метафори й алегорії. Зумів вести розповідь у двох композиційних планах: реальності та уяви. Використання двопланового зображення дозволяє автору більш точно передати зміст вірша Шевченка і конкретні епізоди твору, враховуючи загальне соціальне та політичне становище.

Вірш «У нашім раї на землі» можна помітити де стара жебрачка, виконує не лише образну функцію, протиставляючись молодій матері з її маленьким дитям. Вона також є символічним образом, що несе в собі глибоке узагальнення. Художник втілює стару, виснажену та забуту матір із типовими українськими елементами ландшафту. Жебрачка майже зливається з цим пейзажем, пропускаючи через себе деталі дерев та пагорбів, які водночас відображаються в ній самій. Це є сполученням єдності і контрасту: прекрасний куточок природи, наша Україна, «наш рай на землі», і в той же час трагічна постать жінки, яка символізує саму Україну як матір (рис. 1.2).

При аналізі збірок, розмір та розташування залежить від класифікації ілюстрацій і може варіюватися від виду книги та її специфіки. В загальності зображення поділяються на великі й маленькі, але вони, в свою чергу включають в себе такі варіанти:



Рис. 1.2. В. Лопата, ілюстрації до «Кобзаря», 1941 [20]

– Великі ілюстрації поділяються на: фронтиспис - це зображення, що займає більше, ніж половину сторінки, іноді може охоплювати всю сторінку. Вона може мати різні стилі виконання, і виконує функцію привертання уваги читача та

створення першого враження про книгу. Також фронтиспис, зазвичай розміщується на початку книги, може містити інформацію про автора, видавництво та інші деталі видання.

– Смогова ілюстрація зазвичай розташовується внизу або вгорі сторінки та має вузький формат. Вона може бути розміщена на всій ширині сторінки або тільки на деякій її частині. Зазвичай автор у цій композиції старається підкреслити основну думку в тексті. Напівсмогова – розташовується на середині сторінки та має прямокутну форму. Вона може займати половину ширини сторінки або бути меншою. А розворотне зображення зазвичай знаходиться на двох сторінках книги і має формат, який займає весь розгорнутий аркуш книги. Її ще називають "викидною" ілюстрацією, оскільки вона відкривається в разі розгортання сторінки, що дозволяє показати великий обсяг деталей.

Також використовуються заставки на початку розділів або глав книги з метою створення певної атмосфери, передачі настрою, відображення теми або основної ідеї розділу. Зазвичай це одна або декілька сторінок зі зображенням, що можуть бути як кольоровими, так і чорно-білими. Ілюстрації-заставки допомагають створити єдину композицію книги та підсилюють враження від її сприйняття. Вони виконують роль маленької увертюри, що готують читача до повноцінного сприйняття художнього твору або певного розділу [6, с. 25].

Невеличкі ілюстрації взагалі рахуються як декоративні елементи. До них можна віднести: крайові або іншими словами віньетка - малюнок, який розміщали зазвичай у верхньому куті або внизу сторінки. Прорисовані номерні знаки, що використовувалися для позначення номеру сторінки в книзі. Маркери - маленькі зображення, що використовуються для позначення нової частини або розділу в книзі.

Ще однією графічною композицією виступає кінцівка – рисунок, який розміщається на останній сторінці книги, та ставить за мету закінчити візуальне

враження від книги та закріпити основну ідею твору у свідомості читача. Її функція полягає у створенні підсумку книги, підкресленні головної ідеї або образу, а також заклик до подальшого роздуму над змістом твору. Ілюстрація-кінцівка може бути як заключним візуальним акордом, так і містити додаткові відтінки значення, які глибше засвідчують основну ідею твору.

Окреме місце займає обкладинка, адже її найголовніша задача привернути увагу читача. Тому на меті автора постає грамотно й якісно закомпонувати дієве лице книги.

Є два основних види графічної обкладинки книги - це шрифтова та ілюстративна.

Шрифтова обкладинка - це графічна обкладинка, на якій зазвичай розміщується лише текстова інформація, що містить назву книги, імена автора та видавництва. Така обкладинка має на меті створити брендовий імідж книги та забезпечити її легку ідентифікацію серед інших книг.

Обкладинка-ілюстрація - це графічна обкладинка, на якій домінують ілюстрації або фотографії, що ілюструють тематику книги або сцени з неї. Така обкладинка привертає більше уваги та має на меті зацікавити читача та стимулювати його купівлю книги.

Верстка є важливим етапом процесу створення проєкту оскільки вона дозволяє вирішувати проблеми з дизайном та композицією, забезпечує зручне сприйняття контенту та допомагає створити єдиний стиль книги. Під час верстки ілюстрацій, дизайнер враховує такі фактори, як розмір сторінки, розташування тексту та інших ілюстрацій, забезпечує їх взаємодію та гармонію. Це дозволяє створити зручний та привабливий дизайн, який сприяє збільшенню її читабельності та зростанню інтересу до неї. Виділяють її чотири головних види:

– Відкрита верстка. Зображення може займати всю сторінку книги, без рамок та полів. Або бути розміщеним на окремій сторінці злитим з текстом. Цей тип

верстки зазвичай використовується для найважливіших та найекспресивніших ілюстрацій, щоб привернути увагу читача і виділити головні дії в тексті. Однак, такий варіант є дорогим варіантом, через більше споживання паперу та додаткову обробку.

– Закрита. В цьому випадку ілюстрації стикаються з текстом з двох або трьох бічних сторін, залежно від того, чи розміщується картинка в рівній площині з текстом, чи в оборці. Такий метод розміщення ілюстрацій є більш традиційним і забезпечує компактне розміщення зображення та тексту в книзі.

– Глуха. Це спосіб розміщення, при якому ілюстрації вкладені в текст без вирізів чи відрізів. Вони розміщують на тій же сторінці з текстом, але відокремлені від нього за допомогою більшого проміжку між рядками, відступів зі сторінок або рамок. Візуально це створює враження поєднання з написами.

– Верстка ілюстрацій на полях. Цей метод полягає у розміщенні малюнку на вільних полях сторінок, які не займаються текстом. Таким чином, вони розташовуються поруч з відповідними фрагментами напису або можуть мати самостійну смислову функцію, наприклад, нагадувати про ключові моменти твору.

Також використовують верстку в оборку, де зображення розміщено в краю і центрі сторінки. А якщо при компонуванні друкованої продукції вона займає цілу або частково наступну сторінку, то називають розворотною, а при займі кількох сусідніх сторінок, то таку комбінацію можна назвати багаторозворотною [7, с. 17].

Все це показано на рис. 1.1.

Відмінність зображень обумовлена вибраним стилем та технікою виконання. Здебільшого, вибір загальної концепції дизайну залежить від жанру книги, вікової категорії читачів та особистого стилю ілюстратора, у свою чергу, він ще й може відображати певну епоху та культурний контекст.

Ілюстрації поділяються на дві основні групи: традиційні та сучасні. Традиційні ілюстрації включають в себе роботи виконані вручну, де художники

використовують засоби, такі як олівці, вугілля та фарби, у сукупності з різними поверхнями для зображення своїх робіт, наприклад папір і дерево (ксилографія і офорт). Ще сюди відносять колаж та аплікації [8].

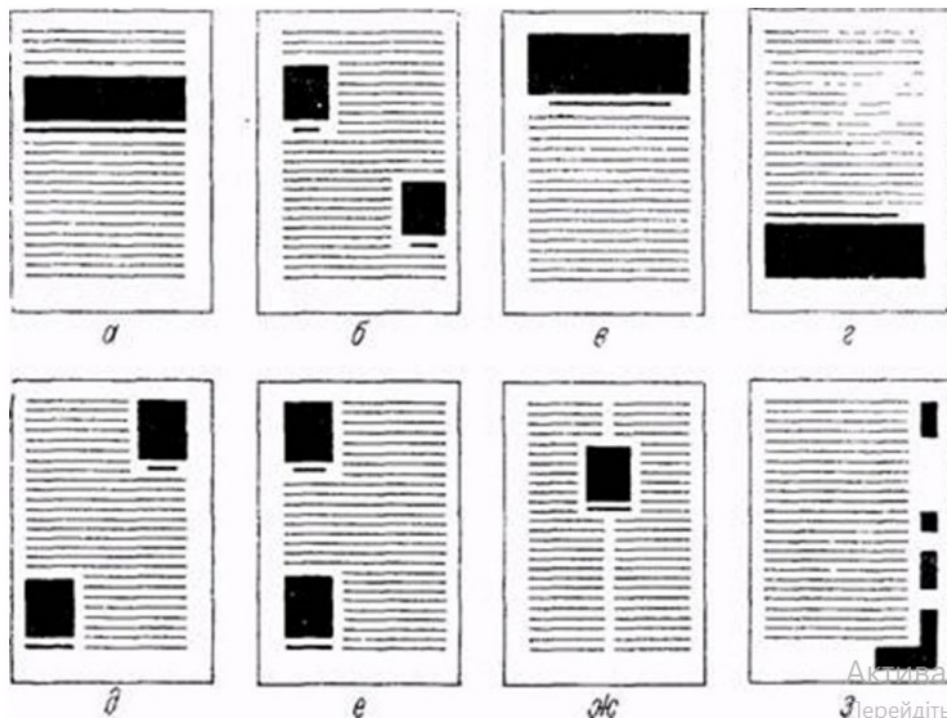


Рис 1.3 – види верстки ілюстрацій:

а, б – закрита верстка; в, г – відкрита верстка

д, е – в оборку; ж – глуха; з – верстка ілюстрацій на полях.

Сучасна ілюстрація сьогодні виконується художниками тепер за допомогою комп'ютера з цифровими програмами. Ці нові техніки та інструменти імітують стару традиційну систему, яка створює зображення. Досягаються ті самі ефекти, але набагато легше перемикається та змінювати матеріали й стилі. Доступні комбінації, здається, нескінченні, такі як графіка, колажі та текст з фільтрами та ефектами, які ілюстратори можуть використовувати, щоб перенести будь-який дизайн, який вони можуть собі уявити, на екран комп'ютера.

## **1.2 Аналіз розвитку книжкової ілюстрації українських віршованих творів в Європі**

Книжкова ілюстрація існує в тій чи іншій формі з моменту появи писемного слова. Традиція, яка керувала сучасною книжковою ілюстрацією, бере свій початок із західної літератури, починаючи з книжкових блоків 15-го століття, у яких текст книги вирізався в той самий квадрат, що й зображення. У середньовічній Європі рукописні рукописи включали «ілюмінації» або малюнки навколо кордонів сторінок і навіть навколо окремих літер. Ці підсвічування дозволяли людям, які не вміли читати, зрозуміти історію.

Коли читання стало більш популярним у 17-му та 18-му століттях, ілюстрації не були такими необхідними, щоб допомогти людям читати книги. Натомість художники використовували їх, щоб додати тексту краси та шарів сенсу. Особливо процвітати ілюстрація почала в поезії. З початком промислової революції в середині 1700-х років технологія друку швидко вдосконалювалася, і більше публікацій було розповсюджено та побачено. Ілюстрації стали частіше зустрічатися в повсякденному житті.

Ілюстрації повністю закріпилися на початку 1800-х років. Англійські та французькі ілюстратори незалежно один від одного заробляли собі на життя як штатні ілюстратори, продаючи гравюри або вигравірувані відбитки через невеликі, схожі на галереї, друкарні та міські вуличні книжкові кіоски. Це зробило ілюстрацію дешевшою та доступною. Невдовзі видавці зрозуміли, що ілюстрації допомагають продавати підписки на журнали, книги, поезію та збільшувати доходи від реклами. Сильні та постійні продажі дозволили отримати більше замовлень і бізнес ілюстрації був повністю налагоджений.

У 19 столітті ілюстрації стали більш поширеними і розкривались у більшій мірі за допомогою фотографії та гравюр. Це був період розвитку літературної та мистецької культури, коли багато творів були ілюстровані видатними художниками свого часу. Публікатори почали сприймати ілюстрацію як необхідність, і конкуренція між виданнями за обмежену кількість чудових ілюстраторів призвела до збільшення бюджетів на мистецтво, встановлення вищих гонорарів і більшого визнання художників.

Звичайно, тенденції як у книговидаванні, так і в образотворчому мистецтві значно змінилися у 20-му столітті, і практика публікації візуальних репрезентацій поряд з текстом у літературі для дорослих зазнала значного занепаду, і книжкова ілюстрація стала дедалі більше асоціюватися з дитячою літературою та «низьковидною» літературою або популярними творами. Водночас фігуративне мистецтво так само уникало у світі мистецтва як застаріле та табуйоване. Дюшан казав, що мистецтво не повинно бути ретинальним, існувати лише заради естетичної та очної краси, і що Мане знаменував вершину та кінець ретинального мистецтва. Очевидним наступним кроком стала абстракція, дадаїзм і «смерть живопису». Звичайно, живопис насправді ніколи не вмирав, а значне відродження фігуративного живопису ознаменував кінець 20-го і початок 21-го століття. З початком нових технологій та програм, художники почали створювати більш сучасні та технічно складні рисунки. Важливою частиною стала також і взаємодія між поетами та художниками, які спільно розробляли концепції книжкових видань.

Сьогодні ілюстрації до поезії виконують різноманітні функції - вони можуть слугувати як прості декоративні елементи, так і інтерпретувати зміст вірша та сприяти більш глибокому розумінню твору.

Початки ілюстрацій в українській поезії можна прослідкувати ще у середньовічній літературі. Рукописні книги були прикрашені мініатюрами, які доповнювали текст і передавали образи, такі як "Слово о полку Ігоревім", релігійні



сюжети та народні легенди. Завдяки цим ілюстраціям, поезія отримувала візуальні виміри і стала доступнішою для широкої аудиторії.

Протягом ренесансу та бароко в Україні з'явилися нові види ілюстрацій, особливо у працях поетів-барокових. Ілюстрації стали більш деталізованими та живописними, відображаючи складніші сюжети та мотиви. Прикладом може служити книга "Світлиця" Марії Трофимович, що містила вишукані ілюстрації різноманітних художників. Цей період був плідним для розвитку української літературно-художньої традиції.

У середині XIX століття в Україні ілюстрована поезія набула нового розмаху. Розвиток друкарства та поширення видань сприяло появі віршованих книг. Зародився нове напрямок – "поезія з ілюстраціями" або "ілюстрована поезія". Українські поети, такі як Тарас Шевченко, Іван Франко та Леся Українка, співпрацювали з художниками, щоб створити спеціальні видання своїх віршів з візуальним супровідом. Ці ілюстрації доповнювали поезію, підкреслюючи її настрій, тематику та образність. В українській поезії вони мали важливе значення не тільки в естетичному, але й в культурному контексті. Вони допомагали формувати національну свідомість, відображаючи український етнос, культурну спадщину та історичні події. Саме й тоді відбулась перша спроба створення ілюстрованих видань українською мовою - "Кобзар" Тараса Шевченка, який ілюструвався різними художниками, включаючи Василя Седяра, Василя Касіяна, Івана Їжакевича та Сергія Васильківа. Які часто зображували український пейзаж, селянське життя та боротьбу за свободу, що посилювало національну самосвідомість.

Пізніше, з початком XX століття, українські художники почали активніше займатися ілюструванням книжок і українська графіка отримала новий імпульс завдяки розвитку авангардизму. Було створено багато видань з ілюстраціями, які відображали творчість сучасних українських поетів. Художники, такі як Михайло

Бойчук, Олександр Мурашко, Анатолій Дем'яненко та інші, співпрацювали з поетами, створюючи вражаючі ілюстрації, які збагачували поетичний текст.

Також експериментальні підходи школи Михайла Бойчука мали свою неповторність. «М. Бойчук та його школа «бойчукістів» зробили вагомий внесок у розвиток книжкової графіки, втілюючи у ній засади свого нового погляду на завдання образотворчого мистецтва як такого, коріння якого сягає старовізантійських традицій, поєднаних з українською побутовоужитковою творчістю» [5, с. 117].

Цей період також славиться поезією Лесі Українки в ілюстрованому виданні "Відгуки з Марусиних поштових листів" яке супроводжувалося ілюстраціями художника Адольфа Шнейдера. Письменниця завоювала визнання не лише в Україні, а й у світовому літературному середовищі завдяки силі і красі своєї лірики, психологічній глибині та різноманітності тем у її драматичних творах, а також через свої критичні праці та особисту мужність. Головні англomовні перекладачі Лесі Українки активно працювали над передачею її творчості, а ілюстратори старалися не лише передати зміст її творів, а й відтворити їхню форму, зберігаючи ритм та емоцію. Це дозволяло англomовним читачам краще зрозуміти та насолодитися майстерністю Лесі Українки. Над її збірками працювали Василь Чебаник, Василь Лопата, Михайло Дерегус (рис. 1.4) та інші. Кожен автор хотів створити, щось неповторне, стилістично різне, але вловити смак та атмосферу поетеси.



а

б

в

Рис. 1.4. Ілюстрації до творів Лесі Українки: а – М. Дерегус «Лісова пісня»; б – В. Чебаник, англomовна збірка «Норе»; в – В. Лопата «Калина»

У 30-х роках ХХ століття настала епоха соцреалізму, який змінив стиль і зміст української ілюстрації. Державна ідеологія передбачала відображення у мистецтві правильних ідей і зображень, які підкреслювали переваги тоталітарного режиму, де зображували керівників Радянського Союзу, будівництво соціалізму та інші теми, що сприяли розповсюдженню ідеології радянської влади. У цей період українські ілюстратори та графіки були піддані масштабному політичному та ідеологічному тиску. Художники мали обмежену свободу самовираження та вибору тематики, їх творчість контролювалась цензурою, а їхні роботи мусили відповідати пропагандистським вимогам. Таким чином, епоха соцреалізму в Україні була складним періодом для українських ілюстраторів та графіків, однак, вони змогли зберегти свою творчість та самобутність, тим самим залишивши важливий внесок у розвиток українського мистецтва.

Період "Відлиги" в Україні, який почався в кінці 1950-х років і тривав до початку 1960-х, був надією на більшу свободу та можливість самовираження в різних сферах життя, в тому числі й у мистецтві. Цей період дав можливість

талановитим художникам-шістдесятникам проявитись у книжковій графіці. Проте, незважаючи на можливості, які відкрилися для художників, радянська цензура все ще була досить суворою, поетам і ілюстраторам доводилося працювати в рамках затверджених тем і обмежень. Це ставило певні межі творчості, збірки майже не видавалися, а ілюстраторам доводилося потайки розвивати власний стиль і знаходити нові шляхи використання образів та символіки.

Після "Відлиги" у 1970-х роках наступила більш сувора епоха "застою", і книжкова графіка знову стала сферою мистецтва, яка підлягала строгій цензурі. Тому, хоча в цей період існували окремі цікаві приклади книжкової ілюстрації, вони значно рідше зустрічалися у виданнях.

У 1980-х та 1990-х роках, коли Україна стала незалежною державою, важкі економічні умови і дефіцит видавничої справи не дозволяли широко використовувати книжкову графіку. Однак, незважаючи на це, ілюстратори продовжували працювати і розвиватися, використовуючи нові технології.

## **1.2. Дослідження ілюстрацій до віршованих творів в Україні**

Ілюстрування віршів — чудовий спосіб дізнатися про конкретні літературні прийоми, такі як образи, які використовуються в творчому письмі. Поетичні ілюстрації дозволяють створити особисту інтерпретацію твору, досліджуючи різні шари ритму, характеру, каденції, образів та інших поетичних прийомів [11].

Книги написані в літературному жанрі, рідко ілюструються з різних причин. Здебільшого поети, які друкуються в літературних журналах і мають свої книжки у великих видавництвах чи невеликих пресах, які публікують вірші, не хочуть ілюстрацій у своїх книгах. Поети хочуть, щоб читач зосередився на словах. Вони можуть витратити дні на роботу та переробку одного вірша, і вони очікують, що він залишиться сам по собі. Це можна порівняти з більшістю художників і фотографів, які очікують, що те, що вони створюють, буде окремим витвором

мистецтва. Тому часто поетична книга з внутрішніми зображеннями, вважається рідкісним винятком.

Ілюстрування поезії є досить складним завданням, оскільки мова використовує велику кількість метафор та символів. У відміну від дитячих віршів, які можна зобразити буквально, доросла поезія потребує більш витонченого та абстрактного підходу, де можливість гри образів та відображення метафор є ключовим елементом.

При вдалому й гармонійному оформленні віршованих робіт, задачею дизайнера постає правильне формування й враховування критеріїв взаємозв'язку між твором і малюнком. Розуміння поетичного тексту й візуальна гармонія, допомагає налаштувати емоційну палітру, відтворити суть й передати атмосферу написаного.

Романа Романишин та Андрій Лесів, творці майстерні «Аграфка», підкреслюють важливість особистісного зв'язку між художником та поетичним текстом при ілюструванні поезії. Вони стверджують, що для них найкомфортніше ілюструвати поезію тих авторів, з якими вони відчують зв'язок у мисленні. Коли зв'язок між художником та поетом налагоджений, при читанні вірша слова перетворюються на зображення в уяві ілюстратора. Вони зазначають, що для них найважливішим аспектом поезії є ритм, чергування звуків та гармонійність між римами поетичними та візуальними. Збірки, які вони розробляли, є твори Івана Франка «Зів'яле листя» (рис. 1.5), Ігора-Богдана Антонича, Віслави Шимборської та "П'ятикнижжя" Григорія Чубая.



Рис. 1.5. Збірка «Зів'яле листя» І. Франка від майстерні «Аграфка»

Андрій підкреслює, що головним елементом поезії є її ритм. Він порівнює його з диханням, чергуванням звуків. При читанні поезії художник повинен відчувати, чи співзвучна вона з їхнім внутрішнім ритмом. Якщо так, то можна братись до ілюстрування. Так само, як у вірші важлива поетична рима, для художників важлива - візуальна. Всі ці елементи повинні гармонійно поєднуватися між собою для створення ілюстрацій [14]. Врахування цієї особливості, дає змогу графічними елементами створити музичний характер лірики

Історично-літературний контекст має велике значення для ілюстраторів: «Ми ретельно вивчаємо життєпис авторів, дізнаємось про їхні смаки та уподобання, досліджуємо матеріали в архівах та інше. Успіх ілюстрування дуже залежить від того, що вдалося дізнатися про автора, його творчість і настрій, та чи вдалося передати цю атмосферу у візуальному вираженні», - розповідає Романа.

Творці ілюстрували збірку "П'ятикнижжя" Григорія Чубая (рис. 1.6), беручи за основу оригінальний видрук, який сам поет створив у чорно-червоних кольорах. Вони використовували багато автентичних колажів, намагались відтворити друкарський шрифт і використали фотографії поета з родинного архіву. «Крім того, для художників книжка є не лише культурним явищем і носієм інформації,

але і об'єктом промислового дизайну. Тому вони стараються враховувати поліграфічні особливості, такі як тиснення і використання лаків, щоб створити витончений та естетичний вигляд книги», - пояснює Романа. Підтримуючи стратегію унікального підходу до кожної збірки, можна експериментувати з різними стилями, техніками та матеріалами, щоб створити особливий художній вираз.



Рис. 1.6. Ілюстрації до збірки «П'ятикнижжя» від авторів «Аграфки»

У співвідношенні ілюстрації з текстом, автор утворює баланс, щоб жодна з цих складових не переважала над іншою й не випадала з суцільної картини. Щоб бути впевненим, що текст не перекриває важливі деталі на ілюстрації і зображення не заважають зручному читанню, ілюстратору потрібно створити вільну зону на зображенні, яка буде достатньо великою, щоб вмістити текст. Цей відділ можна розрахувати, використовуючи фіктивний розгорнутий розмір сторінки з правильним шрифтом. Такий підхід допомагає забезпечити відповідну пропорцію між текстом і ілюстрацією, зберегти видимість та читабельність.

Для того щоб зв'язок не втрачався між розворотами, створюється розкадровка. Вона складається з маленьких зарисовок, які у сукупності дають загальний образ всієї роботи. Туди входять і обкладинка, форзаци, титульний аркуш, присвята та ін. Такий хід є зручним, для внесення корективів упродовж роботи.

Важливою складовою є гармонія між кольорами яка дає візуальну цілісність при правильному підборі кількох кольорів. Обрані кольори повинні відповідати емоційному відтінку, який передається в тексті. Наприклад, теплі та насичені кольори можуть підкреслити радість або енергію, тоді як холодні та приглушені - створюють атмосферу таємничості, печалі чи спокою. Збереження балансу між кольорами та використання контрастності, підкреслює основні елементи та забезпечує візуальну зацікавленість. За сучасними тенденціями, сьогодні варто обирати обмежену кількість кольорів, які будуть використовуватися на кожній сторінці. Такий хід робить книгу більш цілісною та привабливою, особливо для дорослої аудиторії.

Спрощення кольорів та мінімальна кількість графічних елементів, слугує самим доречним стилем для ілюстрування віршованої лірики. Такий художній прийом дає більшу можливість концентруватися на контексті. Бо мінімалістичний дизайн зменшує розпилення уваги та спрощує сприйняття інформації. Для дорослих, які шукають конкретну інформацію або хочуть зосередитися на ключових аспектах, це стає дуже привабливим.

Крім того, вибір кольорової палітри може бути обґрунтований тематикою або сюжетною складовою історії. Наприклад, збірка «373» Маріанни Кіяновської у оформленні творчої майстерні «Аграфка» (рис. 1.7) створена лише у двох кольорах, які несуть в собі особливе сенсове навантаження: зелений – життя, сірий – смерть, у образі проростання трави крізь асфальт. Ця метафора символізує перемогу життя над смертю.



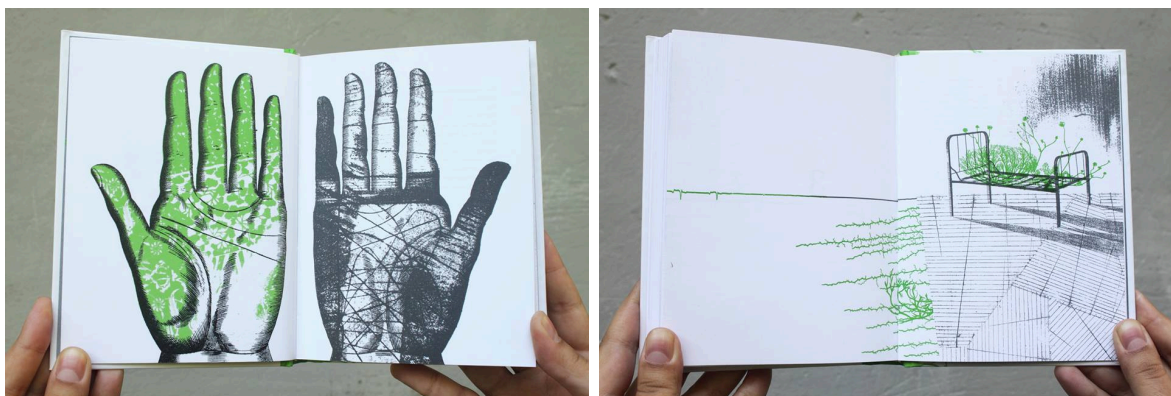


Рис. 1.7. Ілюстрації до збірки «373» у виконанні авторів «Аграфки»

### Висновки до розділу 1

Сучасна графіка перейшла за межі книжкового формату і розширила свої можливості на різноманітні станкові та прикладні форми. Але зв'язок між графікою і книгою зміцнюється кожного дня. Художник займає головну роль у процесі формування книжкової ілюстрації. В цій сфері його робота насичена та відповідальна. Адже він не просто ілюструє текст, але також створює зовнішній та внутрішній світ й основне лице книги. Він відповідає за малюнок обкладинки, шрифти, матеріал, за заставки й кінцівки. Усе це вимагає творчого підходу і може бути виконано як малюнком, комп'ютерними технологіями так і власноручним написанням. Від нього залежить сприйняття і враження читача.

Професійний дизайнер знає, що якісна віршована книга, не вдасться без важливих аспектів: ритм, кольори та композиція мають велике значення для створення гармонійного зв'язку між текстом і ілюстраціями. А дотримання вільної зони для тексту, та правильне розташування елементів допомагають досягти візуальної цілісності.

Також, у результаті аналізу було виявлено, що вибір кольорової гами повинен відповідати настрою тексту та передавати емоційне навантаження історії. Так як поезія створюється з розрахунком на дорослу аудиторію, використання мінімалізму та спрощення кольорів підвищують шанси виконанню поставлених цілей, завдяки

своїй естетиці, простоті та здатності створювати сучасне і професійне враження.

У цілому висновок постає такий, що гармонія між кольорами, врахування сюжетних складових та використання мінімалістичного дизайну сприяють створенню привабливих ілюстрацій, які підкреслюють поезію, передають її емоційну сутність та зберігають увагу читача.

## РОЗДІЛ 2

### ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ КНИЖКОВИХ ІЛЮСТРАЦІЙ

#### 2.1. Інноваційні та класичні способи проєктування книжкових ілюстрацій

Створення ілюстрацій - це складний творчий процес, що поєднує у собі мистецтво, технології та власне літературний твір. Сучасний світ пропонує нам безліч інноваційних технологій, які широко використовуються в процесі створення книжкових ілюстрацій. Цифрове мистецтво, комп'ютерна графіка та спеціалізовані програми дозволяють художникам реалізувати свої творчі задуми з неймовірною точністю та деталізацією. Вони відкривають нові можливості для експериментів з кольорами, текстурами та композицією, допомагають відобразити унікальні твори мистецтва, які захоплюють увагу глядача.

Проте, варто пам'ятати, що класичні методи в роботі, також мають свою неперевершену цінність. Використання традиційних мистецьких матеріалів, таких як олівці, акварель, олійні фарби, надає роботі особливого шарму та автентичності. Відчуття руху пензля по паперу, запах фарби та насиченість кольорів додають роботі життєвості та емоційності, створюючи неповторний образ. Кожен спосіб має свої переваги і унікальність, що створює безмежні можливості для художників втілити свою творчу ідею та зробити книжку з неперевершеною майстерністю і красою.

Від появи інноваційних технологій і змін у культурному середовищі з'являються нові варіанти та можливості для створення чогось автентичного. Традиційні методи, такі як ручне малювання або живопис, все ще мають своє місце, проте вони все більше доповнюються та змінюються завдяки сучасним технологіям. З'явилися нові формати публікації, такі як електронні книги та інтерактивні додатки. Це відкриває нові можливості для взаємодії читача з зображеннями. Ілюстрації можуть бути анімаційними, взаємодіяти з текстом,

змінювати свою форму чи кольори, надавати додаткову інформацію або розкривати нові шари сюжету. Також, інновації в друкованій технології дозволяють застосовувати спеціальні ефекти та матеріали при виготовленні друкованої продукції. Використання рельєфних покриттів, спеціальних фарб нових текстур та інших елементів створює новий ефект від книги.

Комп'ютерна графіка дала можливість дизайнерам реалізувати ідеї, які при ручній роботі були б затратними, або важкими у виконанні. Однак, це не означає, що класична техніка графічного малюнка втрачає свою актуальність. Навпаки, сучасні тенденції, зокрема постмодерністський підхід, дають книжковим ілюстраторам можливість поєднувати різні напрями і техніки, вільно інтерпретуючи візуальне бачення тексту.

Хоча комп'ютерна графіка стає все більш популярною в книжковій індустрії, вона не витісняє традиційну техніку малювання. Обидва підходи існують поряд із один одним. Глобалізація впливає на цю ситуацію, розширюючи можливості художників та трансформуючі усталені стереотипи. У комп'ютерній графіці, основний акцент був зроблений на створенні фотореалістичних зображень. Проте, не зважаючи на те, що такі зображення могли бути деталізованими, вони часто виглядали неприродньо і не мали тієї емоційної виразності, яку можна відчувати в ілюстраціях, виконаних від руки художником.

Основна відмінність між продуктом комп'ютерної графіки та традиційною ілюстрацією полягає в тому, що художники, використовуючи звичайні художні прийоми, такі як фарби, олівці, вугілля і пастель, не лише передавали форму зображення, але й надавали йому особливий смак. У ручних ілюстраціях присутній настрій, які важко відтворити в цифровим мистецтвом. Цей факт привів до розвитку нового напрямку у комп'ютерній графіці, відомого як нефотореалістична візуалізація. У широкому сенсі, NPR охоплює будь-які методи, які не пов'язані з фізичним моделюванням об'єктів на зображенні, а у вузькому сенсі включає

імітацію традиційних художніх стилів та технік [30].

Головна мета NPR - поєднати красу і емоційність художніх творів зі швидкістю та гнучкістю комп'ютерної графіки. NPR відкриває художникам та дизайнерам нові можливості для творчості, дозволяючи їм використовувати переваги сучасності, але при цьому зберігати візуальну естетичність. У рамках NPR найчастіше використовуються такі методи моделювання традиційних художніх форм, як:

- живопис – де імітують мазки фарби різної форми і текстури;
- малювання – використання чорнила, олівця, вугілля та пастелі.

Ці методи дозволяють наблизити цифрові можливості до естетики та виразності класичного зображення.

Книжки поезії ставлять перед собою унікальну дизайнерську задачу: подати збірку віршів у візуально цікавий спосіб, який втілює їх тон, настрій та атмосферу, не відволікаючись від змісту твору.

Кожен елемент дизайну підсилює задум поезії. Успішний макет поетичної книжки включає просту та ефективну титульну сторінку, вступ і зміст, зображення та ілюстрації, розташовані навколо віршів, рішення для розривів сторінок (коли вірші потрібно розділити на кілька сторінок), гарнітуру, яка відповідає духу поезії, робота та візуальна грайливість, якщо це доречно.

Верстка віршів часто є процесом співпраці, коли поет веде дизайнера до спільного художнього бачення. Воно починається зі встановлення фактів: чи складається збірка лише з тексту; чи потребує він спеціального графічного рішення або обробки; і чи буде книга включати ілюстрації та зображення. З цього моменту дизайнеру верстки доручається врахувати настрій і тематику віршів, гарантуючи, що їхній візуальний вибір керується цим або, принаймні, узгоджується за ставленням.

Правильний дизайн макета матиме лише свободу, яку надає йому текст. Під

час розробки моделі поетичної книги існує потенціал для розширеної творчості, але зрештою естетика та композиція керуються природою віршів (вирівнювання, довжина рядків, відступи) і баченням поета. Іншими словами, дизайн може бути графічним переосмисленням поетичної збірки, відображенням її суті іншим художнім засобом. Тому при створенні правильного макету, на який в подальшому будуть опиратися, необхідно враховувати формат книги, розмір шрифту та оформлення заголовків й колонтитулів. Важливо підібрати розмір шрифту, що відповідає формату книги і літературному напрямку, а також забезпечити однакові розміри усіх сторінок, ідентичні відступи від краю паперу до тексту на парних і непарних сторінках, нумерація на однаковому місцезнаходженні кожної сторінки, при умові, що вона не заважає зображенню.

## **2.2. Дослідження особливостей створення ілюстрацій віршованих збірок**

Друкований текст є основним засобом передачі інформації за допомогою зорового сприйняття. Крім значення слів, графічне оформлення та виконання шрифту грають важливу роль у посиленні або послабленні змісту, стилю і інтонації тексту. Використання правильного шрифту допомагає ефективно передати повідомлення аудиторії, роблячи процес читання практичним і захоплюючим. Це досягається правильною організацією тексту і його відповідною візуалізацією. Дизайн шрифтів підкоряється загальним закономірностям і вимагає знань та вмінь їх застосовувати на практиці [19].

Шрифти відображають тон поезії. Ті, хто новачок у книжковому дизайні, часто дивуються серйозності, необхідної під час оформлення книги, наскільки свідомим і навмисним має бути кожне незначне рішення. Вибираючи гарнітуру для поетичної книги, спочатку потрібно віднайти, що підходить до тону та голосу поета, незалежно від ваги чи стилю, адже деякі поети люблять працювати формально й спиратися на традиції ремесла, що, як правило, підходить для більш

класичного підходу до верстки та вибору шрифту. Інші більш експериментальні, що наводять на думку про щось більш сучасне. Мета завжди полягає в тому, щоб знайти гарнітуру, яка буде придатною, й не відволікатиме від сенсу написаного. Взаємозв'язок між текстом, графікою та конструкцією створює два види художніх відношень: зовнішнє відношення, яке відображає формальну організацію видання та його архітектуру, й внутрішнє відношення, яке розкриває смислову інтерпретацію літературного змісту.

Композиція книжки базується на взаємозв'язку між текстом та простором сторінки, де білий аркуш є основою графічної композиції. Вся мальована або друкована графіка повинна бути гармонійно вплетена в цей простір сторінки, дотримуючись композиційних закономірностей. Це дозволяє створити специфічну просторову систему видання, яка організовує спрямованість погляду і увагу читача. Правильно підібрана гарнітура, не лише допомагає передати інформацію краще, але й додає додаткові значення через спосіб вираження. Використання різних шрифтів привертає увагу читача, а використання різних розмірів - дозволяє організувати інформацію за ступенем її важливості.

Коли справа доходить до верстки самих віршів, розмір тексту та ширина сторінки складають одну з найбільших перешкод. У поетів зазвичай є встановлені розриви рядків, які доводиться відтворювати, в деяких випадках це утворює кашу, тому шрифт з меншим розміром і дещо вужчими літерами, є хорошим вибором (рис. А.2.1).

Завдання будь-якої поетичної книги полягає в тому, щоб знайти формат, стиль і розмір, які підійдуть для кожного вірша, наведеного саме так, як задумав автор. Незважаючи на те, що їх створення займає багато часу, дизайн віршованої книги в ідеалі має виглядати як найбільш природне, очевидне рішення без зусиль. У поезії те, що читач відчує, — це сила слів, ритм, а іноді й простір між словами й намірами. Щоб впоратися із завданням і дозволити словам сяяти потрібно спертися

на класичні закони композиції: цілісність, рівновага, єдність. Ці закони об'єднують різні елементи в такий спосіб, щоб вони утворювали певну форму, яка відповідає заданій ідеї або концепції. Композиція допомагає створити взаємозв'язок і гармонію між різними частинами, що дозволяє досягти впевненого і виразного враження.

Цілісність в композиції означає, що всі елементи повинні бути узгоджені і між собою взаємопов'язані, створюючи неповторну єдину структуру. Рівновага, зі своєї сторони, виявляється у гармонійному розташуванні та відношенні всіх частин композиції, що допомагає створити відчуття плавності і стійкості.

У композиції важлива єдність, яка охоплює не лише саму форму, а й взаємозв'язок компонентів. Вона передбачає неподільність будови, що передбачає її складову з взаємопов'язаних елементів, які не можуть бути розділені. Також важливо, щоб споріднені елементи були легко відстежувальні і невіддільні один від одного.

Рівновага може бути виражена як в статичному, так і в динамічному стані. Перший варіант відображається у збалансованості частин, що створюють враження нерухомості. Динамічний, натомість, виявляється у збалансованості елементів, які візуально передають рух. Композиційний центр на якому буде загострена увага, залежить від форми, фактури і кольору елементів. Використання контрастів та ахроматичних або теплих відтінків, впливає на загальну структуру.

Поезія приймає незліченну кількість форм: від традиційних, таких як оди, вілланелі, сонети та сестини, до експериментальних і нетрадиційних віршів. Існує безмежна різноманітність форм, які він може набути на сторінці. Щоб зробити речі ще цікавішими, деякі вірші включають візуальні елементи. Коли справа доходить до візуально експериментальних віршів або насичених ілюстрацій, мета дизайну часто полягає в тому, щоб спростити все, що тільки можна, а ті інші, гучніші елементи могли зайняти перший план (рис. А.2.2).



Обкладинка – головний елемент, обличчя книги. Розробка цієї частини вимагає детального й обдуманого підходу. Коли вона вже готова, можна сказати, що зроблено значну частину роботи. Після цього залишається оформити інші елементи, такі як форзац, титульний лист, розвороти та інші. Якщо дизайнер не діяв за своєю стратегією й не починав книгу з внутрішнього наповнення.

Форзац (також відомий як форзацний аркуш) - це перша сторінка книги, яка розміщується між обкладинкою та титульним аркушем. Вона зазвичай виконана з більш жорсткого матеріалу, ніж решта сторінок книги, і має за мету захистити титульний аркуш від зовнішніх впливів та забезпечити більш естетичний вигляд видання. Він може містити ілюстрації, і відноситися до сюжету твору, загальну інформацію про книгу, дедикації або інші додаткові матеріали.

Титульний аркуш - це сторінка книги, на якій зазвичай розміщується заголовок, автор, назва видання, можливо, підзаголовки, інформація про видавництво, рік видання та інші релевантні деталі про книгу. Цей аркуш є однією з перших сторінок книги і має важливу інформаційну та ідентифікаційну функцію, допомагаючи читачеві зрозуміти, про що саме йде мова в даному виданні і хто є його автором. Може також містити невеликі графічні елементи, але вони не повинні перенасичити сторінку й відволікти читача від головних даних.

Розвороти книги - це парні сторінки, які розташовані одна біля одної і відкриваються разом. Оформлення розворотів книги залежить від типу видання та дизайнерських вирішень, вони мають власну нумерацію сторінок, що відрізняється від інших частин роботи (наприклад, вступу або змісту). Зазвичай номери розташовуються внизу або у верхньому зовнішньому кутку сторінки. Верстка має бути закомпонована так, щоб текст й зображення виглядали цілісно й всі розвороти гармонійно поєднувалися. Блокові тексти мають правильно розташовуватися на форматі. Для цього створюють умовну рамку, де нижній колонтитул більший від верхнього, а внутрішнє поле – збільшене за зовнішнє в два рази. Але чим

грайливішою та експериментальнішою є письмова робота, тим дивнішою «стає» верстка ( рис. А.2.3). Сонети Ноель Кокот , працюють у форматі - підірвати та порушити умовності, а дизайн сторінки вмісту відображає цю готовність грати в гру, порушуючи правила.

Текст у віршованих виданнях зазвичай вирівнюється по центрі або лівому краю, утворюючи вертикальні лінії. Це відрізняється від звичайного вирівнювання тексту по обох краях яке використовується у прозових текстах. Ліве вирівнювання є більш традиційним для віршованих видань, де кожний рядок починається з цього краю сторінки, а правий - може бути нерівним і мати незаповнені прогалини між словами. Праве вирівнювання рідше застосовується, але може використовуватися для досягнення спеціального ефекту або стилістичного рішення. Вирівнювання тексту у поетичних виданнях відображає специфіку віршованого мовлення та його ритмічну структуру.

Основна мета будь-якого видання - це передача текстової інформації та її засвоєння. Тут комунікативна функція переплітається з естетичною, де крім передачі тексту та зображень, використані графічні засоби для допомоги передачі структурної та смислової особливості тексту. Це дозволяє виданню стати витвором мистецтва, який візуально виражає зміст і привертає увагу. Сам процес роботи, вимагає великих вмінь та правильних рішень, від яких залежить кінцевий результат роботи. На початкових етапах проектування видання користується функціональним аналізом. Його основна мета - визначити, яким воно має бути і які функції повинно виконувати, зокрема, відповідати соціальним, економічним та іншим вимогам. Це допомагає забезпечити якість та його відповідність поставленим завданням і потребам. При організації цього етапу книги враховується, як впливає розміщення тексту, ілюстрацій, заголовків та інших елементів на засвоєння роботи. Важливо забезпечити логічний і зручний шлях прочитання та сприйняття тексту. Композиція повинна відповідати характеру видання, підкреслювати його смислові

особливості і стиль. Ілюстратор повинен провести дослідження, щоб зрозуміти особливості цільової аудиторії та умови в яких видання буде використовуватися. Він повинен вибрати найкращий спосіб поліграфічного відтворення, формат, спосіб друку та здійснити ескізно-заготовочні процеси, відповідно до цих умов.

Головний фактор від якого залежить ефективність видання – зручність та засвоєння читання, на яких впливає гарнітура й розмір шрифту, формат та колір паперу. Так як на побудову книги впливає її формат оформлення, він має відповідати певним вимогам:

- Бути зручним у використанні. Легко лежати в руці для комфортного тримання. Для віршованих видань найдієвіший формат А4 – А5 у м'якій обкладинці.

- Повинен бути оптимальним з точки зору використання матеріалів та вартості друку. Має забезпечувати ефективне використання паперу і мінімізувати витрати.

- Відповідати розмірам стандартних книжкових полиць і легко поміщатися в сумку або рюкзак.

Формат книги визначає, як рядки тексту будуть розташовані відносно сторінки. Існує дві основні орієнтації видань: книжкова (вертикальна) і альбомна (горизонтальна). У книжковій – рядки тексту розміщуються паралельно короткій стороні аркуша. Цей тип широко використовується у книгах і журналах. Вертикальна орієнтація забезпечує зручність читання, оскільки довжина рядка є оптимальною для сприйняття. При альбомній – лінії напису розташовані паралельно довгій стороні аркуша. Такий варіант використовується, коли в публікації переважають ілюстративні матеріали, наприклад, у фотоальбомах або книгах із великими зображеннями.

На початковій стадії розробки проєкту, треба знати за допомогою якого обладнання, формату і прийому створюватиметься друк та фальцювання задля

забезпечення економного використання паперу. Фальцювання — це процес складання аркушів паперу або картону для створення багатосторінкових публікацій. Цей процес передбачає складання кожного аркуша навпіл або на різну кількість частин, утворюючи сторінки книги. Воно дозволяє створити послідовність сторінок, які можна зв'язати разом і отримати структуру друкованої роботи.

У процесі фальцювання кожен аркуш обробляється спеціальними механічними або автоматичними засобами, які роблять згини точними та рівномірними. Після цього збираються в правильному порядку та скріплюються або склеюються для створення книжкового блоку. Цей етап є дуже важливим оскільки визначає послідовність і структуру сторінок, що впливає на зручність читання.

Секрет будь-якого хорошого дизайну полягає в тому, як його візуальні елементи організовані та розташовані відносно один одного. Тож наступним кроком, після обраного формату сторінки, є розробка модульної сітки.

Модульна сітка - це система розташування об'єктів у просторі на основі рядків і стовпців заданого розміру. Поля – це місце, де можна розміщувати одиниці вмісту, наприклад текстові блоки, заголовки, вставки та зображення. Всі сітки будуються за подібними принципами; вони прагнуть внести порядок і гармонію в дизайнерський простір.

Усі макетні сітки можна спроектувати двома способами: симетричним або асиметричним. Симетричні сітки слідує за центральною лінією. Вертикальні поля рівні між собою, як і горизонтальні. Стовпці в симетричному композиванні також мають однакову ширину. В асиметричному макеті як поля, так і стовпці можуть відрізнятися один від одного. При використанні асиметричного макета важливо завжди шукати баланс.

Коли дизайнери використовують сітки, вони не завжди дотримуються

основ. Змішування сіток є поширеним способом створення макета книги, більш креативним і привабливим. Багатосторінковий документ матиме однакові розміри сітки рукопису, але матиме різні сітки для різних частин форматів. Саме такий варіант більш притаманний, дизайнерським віршованим збіркам з урахуванням зображень.

При формуванні правильної сітки для друкарського витвору, використовують такі елементи:

- Шпальти – до яких відносять вертикальні колонки, що утворюються поділом сторінки на рівні смужки. Шпальти можуть мати рівномірну ширину або варіюватися в розмірах залежно від потреб дизайну.

- Поля – простір, який оточує шпальти й визначає межі сторінки.

- Колонтитул – розділ на сторінці, який розташований у верхній та нижній частині сторінки, й може містити додаткову інформацію, таку як заголовки, номери сторінок, назву книги або розділу, дату тощо. В модульній сітці колонтитул може бути розміщений у відведеному для нього просторі, окремо від основного змісту сторінки.

- Направляючі – лінії, які встановлюються для орієнтації та розташування елементів дизайну на сторінці. Допомагають забезпечити однорідну розмітку і положення блоків у межах модульної сітки.

Після оформлення всіх розворотів за встановленими критеріями, постає задача у виборі палітурки та брошуванні. Залежить вона від формату й кількості сторінок, адже це впливає на ширину й вагу книги. Вибір матеріалу для обкладинки служить тривалістю використання продукту. На основі паперу чи тканини палітурка виходить м'якою, тоді як видання з твердою містять деревину та картон. Швейно-клеювий метод скріплення дозволить друкарській роботі мати охайніший та міцніший вигляд.

На основному етапі розробки дизайн-проєкту для ефективності видання,

проводиться функціональний аналіз який визначить якості та відповідності соціальним, економічно-виробничим функціям. Дозволить з'ясувати на скільки дієво зможе задовольнити потреби читачів.

### **2.3. Процес формування ідейного задуму дизайн-проекту**

Авторська розробка макету книги з ілюстраціями до особисто підібраної збірки віршованих творів Василя Стуса «Вибране» є складним завданням, яке вимагає глибокого порозуміння з автором, його інтенції та атмосфери, що передається текстом. Сам поет – авангардний, далеко не завжди зрозумілий з перших рядків прочитання. Він митець неологізмів, ускладнень та символізму. В його мову треба заглиблюватися, доростати, шукати потаємне [23]. Тож при створенні проекту розрахунок і аналіз цільової аудиторії припав на більш зрілі лиця, які зможуть порозумітися з замислами автора.

Якщо при створенні дитячих видань використовується велика кількість яскравих художніх засобів для стимуляції уяви, то доросла психологія працює в іншому напрямку. Для ілюстратора випадає завдання не просто відобразити написане, а й показати своє особисте бачення й передати відчуте. Закласти глибший сенс й надихнути читача шукати відповідь у зображеному. Аби розкрити образи, передати ритм і настрої відчутого через художнє мистецтво, потрібно ілюструвати частини тексту які найбільш відображають ідейний задум митця. Цей вибір можливий лише після ретельного ознайомлення й вивчення написаного.

Вибираючи вид ілюстрацій, їх стиль, відбір текстової частини – ми

автоматично будуємо «скелет» книги. Цей термін включає в себе загальний вигляд видання, його початок і кінець відображаючи «мелодію» яка закладена дизайнером. Важливо знайти баланс між окремими частинами (ілюстраціями, текстом, заголовками, тощо) аби створити єдине ціле. Правильно створена побудова, допомагає читачеві зрозуміти прочитане й наштотувхнути на подальші роздуми.

При розробці художнього відображення тексту, вибір формату ілюстрацій припадає на закритий, просторовий та блоковий. Закриті – визначають чіткі межі, й утворюють візуальну рамку, яка відділяє зображення від текстової частини. Відкрита ж, в свою чергу, надає книзі динамічний акцент й простір для цікавих ідейних втілень (рис.2.4). Блокові ілюстрації розміщуються в різних кутках сторінки, роблячи ефект вклейки.

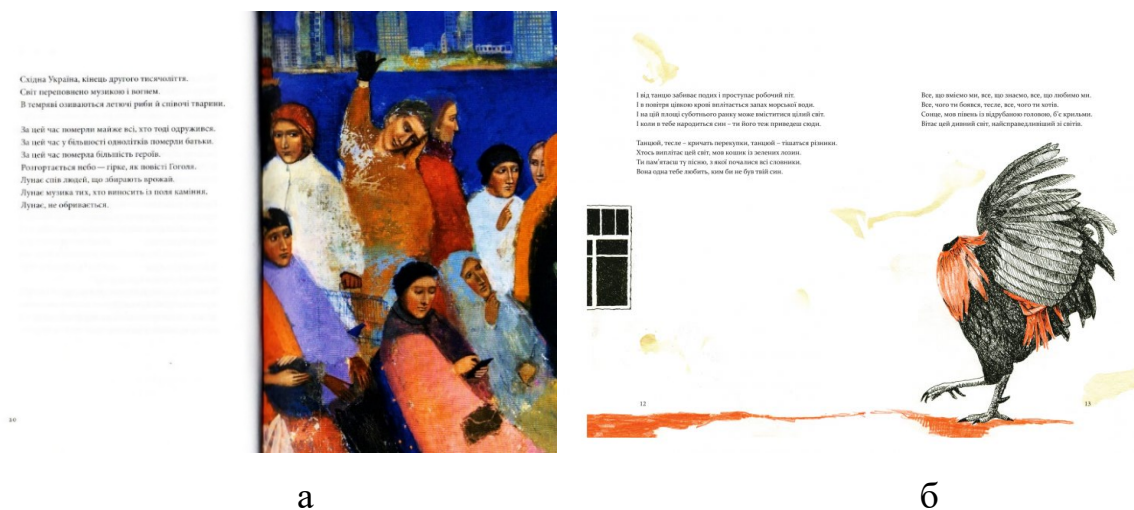


Рис. 2.4. Варіанти форматів ілюстрацій: а – закриті, збірка С. Жадана «Список кораблів» художник К. Косьяненко; б – відкриті, збірка С. Жадана «Антенa» художник Г. Зінківський

Проаналізувавши видання потрібного формату, класифікація художньо-образних рисунків за своєю стилізацією розділилася на концептуальні, оповідальні, декоративні. Метою концептуальної ілюстрації є використання образного

мовлення для передачі глибокого сенсу або емоційного враження. Вона може бути символічною, метафоричною або абстрактною, і її завдання - за допомогою візуальних засобів передати певну ідею або концепцію. Успіх її залежить від стилю та індивідуального мислення митця.

Функція декоративних зображень полягає у додатковому естетичному ефекті, часто використовуються як оздоблення текстового матеріалу. Оповідальні ілюстрації мають за мету передати дію, настрій, характери або подій, що описані у тексті й використовуються для візуального розповідання і доповнення текстового матеріалу.

Працюючи над виданням «Вибране» В.Стуса, моє оформлення складалося з трьох етапів:

Перший – був підготовчим, де утворилася задумка й перетворилася на модель оформлення макету. При вивченні тексту та історії поета відбувся аналіз й асоціативна авторська думка яка дала стилістичне підґрунтя зображенням.

Другий етап – це виконання та редагування оригіналів; утворюються графічні характеристики по яким робиться ілюстративний ряд; компонування кінцевих робіт у цілісний ряд.

Третій – представляє собою верстку й підготовку кінцевих матеріалів для поліграфічного етапу.

Коли ілюстратор працює над текстом для інтерпретації, він аналізує його зміст аби зрозуміти основну ідею, занурюючись в персонажів, події та оточуючий світ, щоб інтерпретувати їх у власному образотворчому стилі. Можливість направити свою творчість у відповідний стиль малювання або виразу дозволяє знайти свою власну унікальність та виразити свої творчі здібності. Вибір певного художнього напрямку, техніки або підходу до створення зображень, які найкраще відповідають його власному стилю та вподобанням. В результаті, це створить неповторні ілюстрації, що дозволить утворити особливий взаємозв'язок між текстом і



візуальними елементами.

## **Висновки до розділу 2**

В процесі дослідження були розглянуті важливі аспекти створення книжкових ілюстрацій. Виявилось, що вони мають велике значення для візуального сприйняття тексту та розуміння його змісту. Дотримання рекомендацій та вимог щодо підготовки видань дозволяє створити оптимальний дизайн, який відповідає потребам та вимогам цільової групи читачів. Це включає в себе вибір відповідного формату, палітурки, типу ілюстрацій, врахування структури та архітекtonіки книги. Відповідність дизайну тексту і ілюстрацій, їх збалансоване розташування та взаємодія збільшує ефективність комунікації між автором і читачем.

Для ілюстратора важливо мати можливість спрямувати свій творчий пошук у відповідний напрям, що дозволяє виявити його унікальність та виразити творчі здібності. Вибір стилю, техніки підвищує власну індивідуальність і неповторність робіт.

З процвітанням сучасних технологій та виникненню NPR відкрились нові можливості для художників та дизайнерів, які допомогли застосовувати переваги комп'ютерної графіки в друкованих виданнях, але зберігати важливі елементи візуальної привабливості та енергетики, які присутні в традиційних ілюстраціях. Таким чином, NPR поєднує найкращі аспекти сучасності з естетикою та емоційним впливом класики, що дає художникам більше можливостей для творчості та виразності.

Усі ці аспекти допомагають підвищити ефективність ілюстрацій у віршованих збірках та зробити їх більш привабливими для читачів. Правильно підібрані і вишукано оформлені ілюстрації не тільки збагачують книгу візуально, але й допомагають передати ідейний задум автора, розкрити образи, передати настрій та ритм твору.

### **РОЗДІЛ 3**

## **ПРОЄКТУВАННЯ АВТОРСЬКОЇ ІЛЮСТРАЦІЇ ДО ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ СТУСА**

### **3.1. Розробка творчої концепції для створення макету видання**

Унікальність кожного творчого проєкту полягає в його здатності передати не лише зміст, але й глибину емоцій, які стоять за ним. Коли йдеться про створення дизайн-проєкту для творів видатного поета Василя Стуса, завдання стає ще складнішим. Поштовхом до оформлення збірки у такому форматі стало бажання відтворити життєвий шлях поета, використовуючи асоціативну символіку, що відображає ключові моменти його життя та творчості. Основна ідея полягає в тому, щоб кожен елемент дизайну ніс свою символічну цінність та співвідношення з митцем.

Відтворити в макеті не просто сухі факти його біографії, але й передати сутність його творчості, боротьби та проникнути в внутрішній світ - ось завдання, яке постало. Кожен образ, кожен кольоровий відтінок, кожен шрифт мають відтворювати емоційну глибину поета, віддзеркалювати його міркування, відчуття

та погляди на світ.

Використання асоціативної символіки дозволяє створити дизайн-проект, що перенесе читача у світ Василя Стуса. Кожен елемент, починаючи від обкладинки і закінчуючи внутрішнім оформленням, має власне значення, власну силу. Відображаючи ключові моменти аби допомагаємо читачеві глибше зрозуміти його творчість і сприйняти поезію на новому рівні.

Першим етапом було обрання стилістичного напрямку макету, відштовхуючись від поставлених задумів. Псевдонімом до даної роботи стала назва «щоденник поета», яка несла в собі основний характер проекту задля відтворення атмосфери особистих записів автора.

Другим основним кроком у розробці для ілюстратора - це створення розкадровки, яка утворює композиційні прийоми для всієї книги. Цей етап допомагає вибрати основний дизайн кожної сторінки, поділити текстову частину на блоки, а також забезпечити гармонійне перегортання сторінок і ритм ілюстрацій. Розкадровка, часто представлена у формі мініатюрних та простих ескізів, на яких визначаються загальні композиційні рішення та розміщення зображень. Ці ескізи легко видозмінюються та коригуються в подальшій роботі.

На основі загальної розкадровки створюються більш детальні ескізи для кожної сторінки чи розвороту. Вони вже передають більш точні деталі, відтворюючи бажані композиційні ефекти, особливості світла і тіней, а також настроїв сцени. Вони дозволяють художникові більш докладно проробити кожну ілюстрацію, забезпечуючи відповідність змісту та створюючи зв'язок між ілюстраціями на різних сторінках. Створення більш детальних рисунків дозволяє ілюстратору експериментувати з різними варіантами композиції та образів, в результаті цього процесу виникає детальна і повна ілюстраційна концепція, яка відтворює задуману виразність і настроїв книги. Приклад розкадровки представлено на рисунку 3.1.

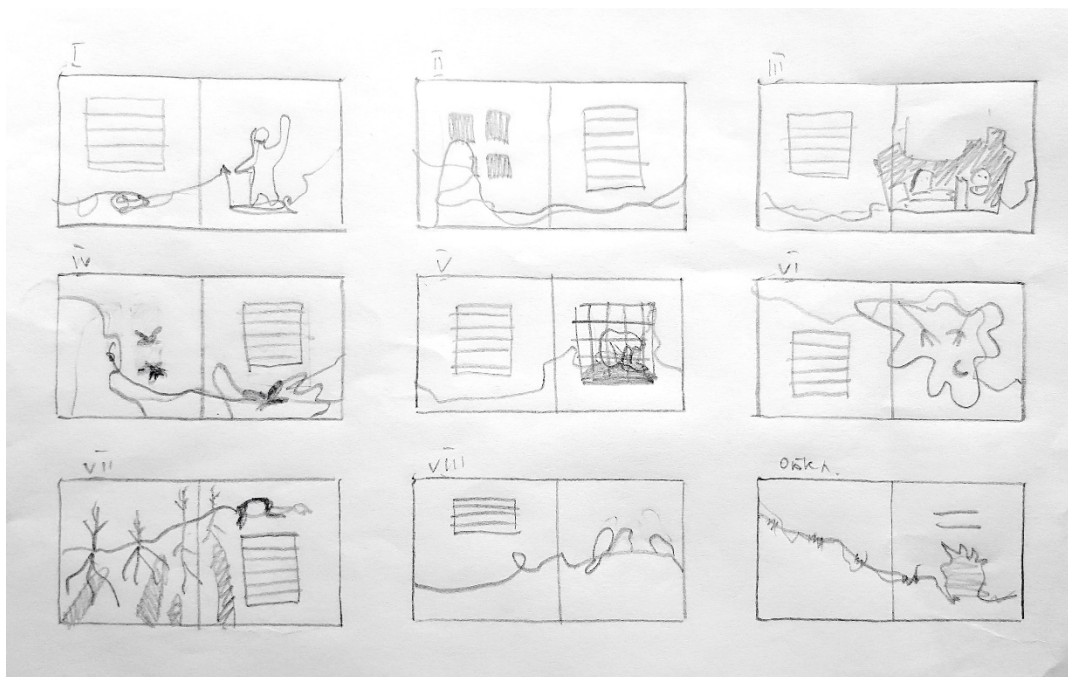


Рис. 3.1. Авторська розкадровка до збірки В. Стуса «Вибране»

Ілюстрація в поезії відіграє важливу роль у розумінні та сприйнятті віршованого тексту. Вона має потенціал підкреслити, поглибити та розширити поетичну ідею, але водночас не повинна бути банальною чи прямолінійною, має відображати не лише буквальний зміст тексту, але й його емоційну суть та символіку. Може викликати асоціації, акцентувати увагу на певних моментах або розкривати підтекст вірша. Головним навиком художника – вміти відчутти та передати атмосферу твору через вибір кольорів, композицію, деталів та образів.

Важливо, щоб ілюстрація не обмежувала свободу сприйняття поезії, але водночас була злагодженою з текстом. Вона може бути інтерпретацією, розширенням або доповненням поетичного образу, але має залишати простір для індивідуального розуміння та уяви читача.

Необхідно також враховувати, що кожна людина може мати власне сприйняття та розуміння написаного, тому зображення не повинно забирати цю свободу. Тому його функція: викликати додаткові емоції, асоціації та уявлення, але не однозначно фіксувати їх.

Задача ілюстрації – просування розповіді вперед, викликаючи в читача

бажання перегорнути сторінку. Це основний фактор, який залучає увагу та зацікавленість читача, пропонуючи нові деталі, образи чи ситуації. Одним із способів досягти цього є створення динамічних, захоплюючих образів, які викликають переживання. Вони можуть відтворювати ключові моменти сюжету, важливі поворотні точки або напружені сцени. Це допомагає зберегти інтерес читача, провокуючи його увагу та включаючи в діалог з твором.

Колірні схеми також стають у нагоді для збереження уваги. Монохроматична палітра в поетичній збірці є найефективнішим засобом виразності, особливо коли звертається до дорослої аудиторії. Це стильне та витончене рішення, яке допомагає підкреслити глибину та складність поетичних тем, викликаючи в читача почуття та роздуми.

Однією з переваг монохроматичної палітри є її спроможність створювати атмосферу та відтворювати емоційний стан через використання одного кольору або його відтінків. Це дозволяє підкреслити настрій написаного, поглиблюючи засвоєння та враження від тексту. Монохром також забезпечує впевнену та збалансовану візуальну комунікацію, не відволікаючи увагу читача від суті. Крім того, такий дизайн викликає асоціації зі спокоєм, глибиною та серйозністю, що часто розділяється циклами в даних роботах. Він відображає мудрість та дорослість, стриманість, елегантність, надаючи поезії витонченості та глибини. Також, внесення одного акцентного кольору має великий потенціал створенні символізму. Цей акцент надає спеціального значення окремим елементам. Він створює контраст і виділяє образи, що мають особливу вагу в тексті.

Таке кольорове рішення має й практичну функцію - виділяти заголовки, номери сторінок, розділи або важливі лінії тексту. Це полегшує навігацію та орієнтацію читача, створюючи практичний і зрозумілий дизайн. Тож акцент який робиться на кольорі чи формі є концептуальним та не буквральним.

Не лише правильно вибране стилістичне виконання ілюстрацій, а й грамотне

композиційне рішення мають велике значення для просування книги та зацікавлення читача. Композиція є ключовим елементом в дизайні, який впливає на сприйняття та взаємодію з ілюстраціями. Вона визначає, як елементи розташовані та співпрацюють між собою, задаючи ритмічність та динаміку книги.

Грамотна композиція допомагає побудувати логічний та зв'язаний навколо певної теми або ідеї контекст. Вона дозволяє створити гармонійне поєднання між зображенням та текстом, доповнюючи одне одного. Елементи композиції, такі як лінії, форми, кольори та пропорції, використовуються для створення балансу, ритму та візуального потоку всередині сторінок, що створює приємний для очей та легкий у сприйнятті дизайн, який привертає увагу. Саме вона може надавати візуальній роботі глибину та перспективу, створювати зв'язок між різними елементами і сторінками. Читачі мають бажання пізнавати зображуване, коли композиція створює певну напругу та динамічність (рис. 3.2).

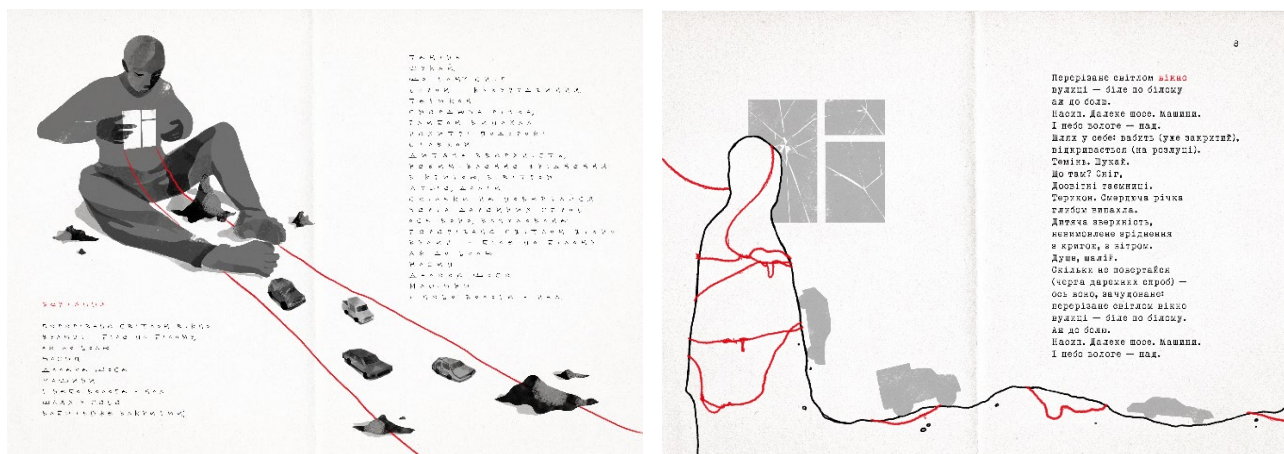


Рис. 3.2. Порівняння стилістичних та композиційних рішень для оформлення збірки на авторському прикладі

Вибір матеріалу для створення ілюстрацій припадає на внутрішнє бачення самого художника. Це може бути як і живопис, графіка, фотографія так і цифрове мистецтво. Сучасні ілюстровані видання все частіше створюються за допомогою цифрових інструментів, які дозволяють зробити ілюстрації більш креативними,

виразними та живими. В деяких випадках, ілюстрації можуть бути повністю створені на комп'ютері, без використання традиційних носіїв, таких як пензлі, фарби або олівці. Цифрові технології дозволяють художникам експериментувати з різними стилями, текстурами та ефектами, створюючи вражаючі візуальні зображення.

Проте, існують й ілюстрації, які спочатку створюються на традиційних носіях, таких як папір або полотно, а потім скануються та обробляються в цифровому форматі. Це дозволяє художникам зберегти унікальність та автентичний характер їхньої роботи, а також додати цифрові ефекти та поліпшити їх якість. Ця комбінація традиційного та цифрового мистецтва створює нові можливості та перетинає межі між цифровим та ручним мистецтвом.

Однак, незалежно від того, як саме створюються роботи, цифрова обробка перед публікацією стає невід'ємною складовою процесу. Вона дозволяє поліпшити деталі, налаштувати кольори та освітлення, виправити помилки або недоліки, а також додати спеціальні ефекти, які неможливо досягти за допомогою традиційних медіа. Комп'ютерна обробка дозволяє художникам реалізувати свої творчі задуми та надати ілюстраціям виразність та якість, що відповідають сучасним стандартам.

Часто художники стараються наблизити свою роботу на комп'ютері до малювання наживо, адже такий стиль має свій неповторний та автентичний характер. Воно дозволяє художнику відчувати фізичний контакт з малювальним матеріалом, контролювати тиск та рухи пензлика чи олівця, а також насолоджуватися самим процесом творчості. Спроба передати цю енергію та відчуття в роботі на комп'ютері допомагає художникам зберегти живу, емоційну якість своїх робіт. Такий хід дає більшу свободу виразності та широкі можливості для творчого експерименту. Використання цифрових пензликів та інструментів, що наближують до реальних художніх матеріалів, відтворюють різні текстури та ефекти. Це забезпечує збереженню свого унікального стилю та створення роботи з

більшим рівнем деталізації та виразності.

### **3.2. Аналіз цільової аудиторії для вивчення сфери споживання**

Книжки є основним засобом передачі знань, і культура друкарського видання допомагає зберегти і поширити це. Вона сприяє написанню, виданню та розповсюдженню книг на різноманітні теми, від літератури та науки, до історії та філософії. Популяризує літературні твори, що збагачують нашу культуру, відображаючи різноманітні аспекти людського життя та пропонує нові ідеї й перспективи. Це дозволяє людям доступатися до знань, розширювати свої горизонти і розвивати розум. Читаючи книги, індивідууми розвивають свою особистість, навчаються до аналізу, роздумів, співчуттю та емпатії.

Головним помічником у цій справі виступає ілюстрація, оскільки вона може допомогти читачам зрозуміти ідеї, які важко пояснити лише за допомогою письмового тексту. Причина цього в тому, що мозок людини здатний швидше сприймати візуальну інформацію. Крім того, візуальне представлення має більшу цінність для запам'ятовування та зберігається в пам'яті довше, ніж письмовий текст [17].

Книжкова ілюстрація має поділ на дві цільові аудиторії. Дитяча: яка включає в себе дітей різного віку, й вимагає певних особливостей у оформленні друкарських робіт. Доросла: ця категорія розділяється на читачів різних жанрів та тематик, включаючи художню літературу, поезію, науку, комікси та ін. Розуміння цих двох категорій потребує психологічного аналізу потенційного читача. Гарні знання у цій сфері допомагають виготовити якісний продукт і задовільнити потреби майбутніх покупців. Чітко продумані та розроблені зображення, спонукають аудиторію до асоціативних зв'язків з рекламодавцем. Що в подальшому розширює межі впізнаваності бренду й кількість клієнтів.

Якщо дитяча книга мусить вміщати в себе зображення яскравого та прямого



характеру, аби допомогти розуміти текст й концентрувати увагу. То для більш зрілих лиць малюнок не є обов'язковим об'єктом, та все ж вміщає позитивні характеристики й служить цікавим дизайнерським ходом. Дозволяється використання зображально-стилізованих елементів, які можуть не нести в собі конкретного смислового навантаження та бути завуальованими, з метою створення певного концептуального образу книги. Рівень стилізації, в даному напрямку, може бути зроблено в спеціальному виконанні автора, який закладає в свій стиль певний підтекст.

Такий стиль особливо притаманний поезії, де ілюстрації у віршах можуть запропонувати корисні візуальні ефекти й викликати неоднозначні, абстрактні поняття. Дехто стверджує, що малюнки насправді обмежують уяву, не даючи створювати власні картини. У світі, насиченому візуальними подразниками та сліпучими екранами, ця здатність ризикує бути повністю втраченою. Слова малюють свої власні картини, коли ми їх читаємо, а в поезії, де мова така багата, складна й різноманітна, ілюстрації здаються непотрібними. Однак це підкреслює, що єдиною метою ілюстрації є представлення, пропонування мальовничого еквівалента слів. Професійні ілюстратори повністю уникають такого редуційного підходу, прив'язуючи візуальний матеріал до значення своїх власних інтерпретацій, зосереджуючись на почуттях з ціллю створити щось додаткове до тексту. Ілюстрації, як свідчить їхня етимологія, додають світла – висвітлюють приховані нюанси або миготливі пробліски багатих інших світів.

При реалізації проєкту, вибір кольорової гами також залежить від вікової категорії покупців. Палітра для більш зрілих лиць включає в себе широкий спектр кольорів, що можуть бути використані в дизайні. Він охоплює різні відтінки, насиченість і значення кольорів. Вибір включає багато факторів, таких як психологічні впливи кольорів, смислове навантаження, естетичні вподобання і специфіка проєкту. Відтінки можуть варіюватися від приглушених і темних до

яскравих і насичених, а нейтральні кольори часто використовуються для створення основи або контрасту з іншими.

Найбільш активними користувачами даної розробки будуть особи старші шістнадцяти років та любителі віршованих збірок, що зацікавлені у збагаченні знань про культурну спадщину своєї країни. Так як, у даний період часу поставлена тема стала актуальною й тільки починає набирати обертів, на ринок збуту потрапляє не завжди якісна продукція. Аби застерегти даний проєкт від значних провалів, знайомство з найкращими виданнями України та аналіз їх робіт сприяли глибшому вивченню цільової групи та їх потреб відповідно до цього, ілюстративне оформлення має бути виконане з особливою грамотністю і відповідністю тематиці й характеру збірки.

### **3.3. Створення дизайн-проєкту віршованих творів В. Стуса**

Початок роботи над макетом збірки Василя Стуса «Вибране» почався з аналізу літературних творів та життєвих циклів автора. Перш ніж переходити до графічної частини, була створена стратегія для грамотного й поетапного виконання запланованої продукції.

У технічні питання потрапило обрання формату – 148\*210 мм. Лист збірки є вертикальним та трохи витягнутим, вміщає текстовий матеріал з ілюстративними елементами. Такий формат було обрано з метою зручного використання книги у повсякденному житті. Також допомагає ефективно розташовувати різноманітні елементи. Наприклад, одна сторінка може містити вірш, а сусідня – просторову ілюстрацію, або ж і заходити на сусідню. Таке поєднання створює динаміку, а всі компоненти розвороту доповнюють один одного, створюючи цільний образ. При цьому необхідно дотримуватись структури макету, щоб зберегти організованість і читабельність видання. Обсяг проєкту включає в себе 8 розворотів з ілюстраціями,

зміст, титульну сторінку, форзац та обкладинку.

Першим завданням було обрати стилістичний напрям. Збірка мала стати дзеркальним відображенням душі автора, створити відчуття занурення у його світ. Вона несе в собі відтінки ніби особистого записника митця. Технічне бачення візуального контенту створювалося з використанням комп'ютерної графіки у дотриманні мінімалістичних норм. Ілюстраціям в такому стилі характерно використання простих форм, мінімальної кількості деталей та чистих ліній. Цей стиль позбавлений зайвих елементів та перенавантаження, зосереджений на основних деталях, що несуть в собі головне повідомлення.

На другому етапі розпочалася розробка мініатюрних зарисовок які утворювали грубу розкадровку для майбутньої книги (рис. 3.1). При створенні даної графічної частини начерки виконувалися на папері, для легкого виправлення і внесення корективів, а потім опрацьовувалися в програмі Adobe Photoshop 2020 у поєднанні з технічним обладнанням Wacom One 13. При такому програмному забезпеченні використовувалися два види пензлів, змінювалася прозорість кольорів та їх насиченість.

Після створення основних ескізів для майбутнього видання, найкращі композиційні зображення були перенесені в Adobe Illustrator 2022 разом з текстовими блоками. Це дозволило отримати більш ясне уявлення про те, як буде виглядати книга в цілому. За допомогою програми було можливо розмістити елементи на сторінках і налаштувати їх позицію та пропорції. Деякі елементів підлягли коригуванню, через недоречне розташування (рис. 3.3) Зміна їх місцезнаходження допомогла досягти більш композиційної рівновги на сторінці. Також важливим кроком було вибрати відповідний шрифт, який відповідав балансу між оформленням поезії та загальним виглядом видання.



Рис. 3.3. Виправленні елементи в композиції

Використання Adobe Illustrator дозволило точно встановити розміри та шрифтові рішення в межах майбутнього видання. Цей процес забезпечив баланс в книзі, де композиція зображень і тексту поєдналася і додала зручності у читанні матеріалу.

Обираючи шрифт, опираючись на головне правило: «Шрифт не має випадати з загальної композиції, та доповнювати й не приглушати зображення». Стандартні шрифтові пари, не відповідали під поставлені критерії. Шрифт мав забезпечити легкість читання віршів, не заважаючи процесу засвоєння. Водночас, він не повинен бути простим або застарілим. З естетичної сторони, бажано, щоб він був мінімалістичним, але при цьому мав креативний вигляд. Занадто виразний шрифт може відволікати увагу читача і створювати напруження.

Під задану характеристику підійшов шрифт «Kyiv Machine» (рис. 3.4) який відрізняється своєю унікальною характеристикою. Він поєднує в собі елементи мінімалізму та технічності, квадратні засічки надають геометричну форму та ретро вигляд, несучи нотки ностальгічних елементів, що надають символізму даному проєкту. Кегель основного шрифту – 13 (рис. 3.5), заголовку – 30.

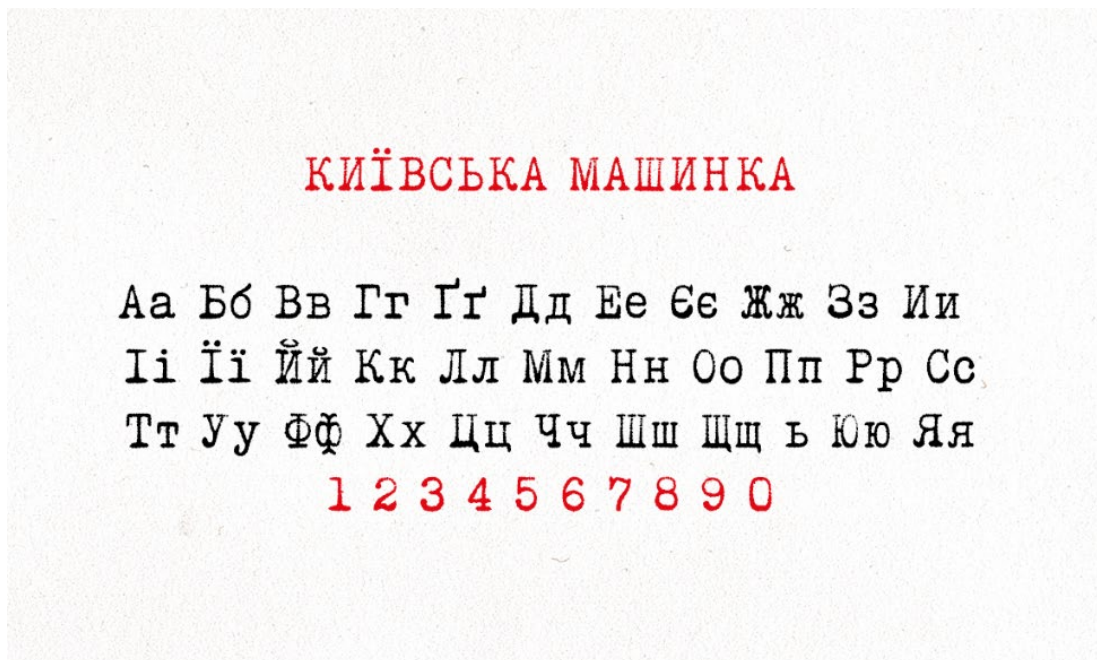


Рис. 3.4. Вибрана гарнітура шрифту

Одним з головних аспектів стало використання рукописного шрифту самого поета, поєднуючи з класичним шрифтом для основного тексту (рис. 3.6), що створює цікавий контраст і візуальну гармонію. Це надає книзі інтимність і особистий характер, як у самого щоденника.

ЗМІСТ	
Посади деревце .....	5
Вертання .....	8
Цей корабель .....	9
Схились до мушлі спогадів .....	11
На однакові квадрати .....	12
У порожній кімнаті .....	15
Калюжа .....	16
Між співами тюремних горобців .....	19

Рис. 3.5. Використання у тексті



Рис. 3.6. Поєднання шрифтів

Вибір кольорової палітри для видання передбачав передачу емоційного стану

автора, враховуючи стилістичний напрям та загальний тон поезії. Сам вибір припав на три кольори: основний, допоміжний та акцентний (рис. 3.7). Головна задача постала на акцентний, їм виділялися елементи з особливим значенням: заголовки, нумерація сторінок, деталі в ілюстраціях. Символізм, який являється основним задумом збірки – нитка, що відображає життя самого митця, зображена червоним, найяскравішим кольором, для додаткової уваги та розміркувань читача.

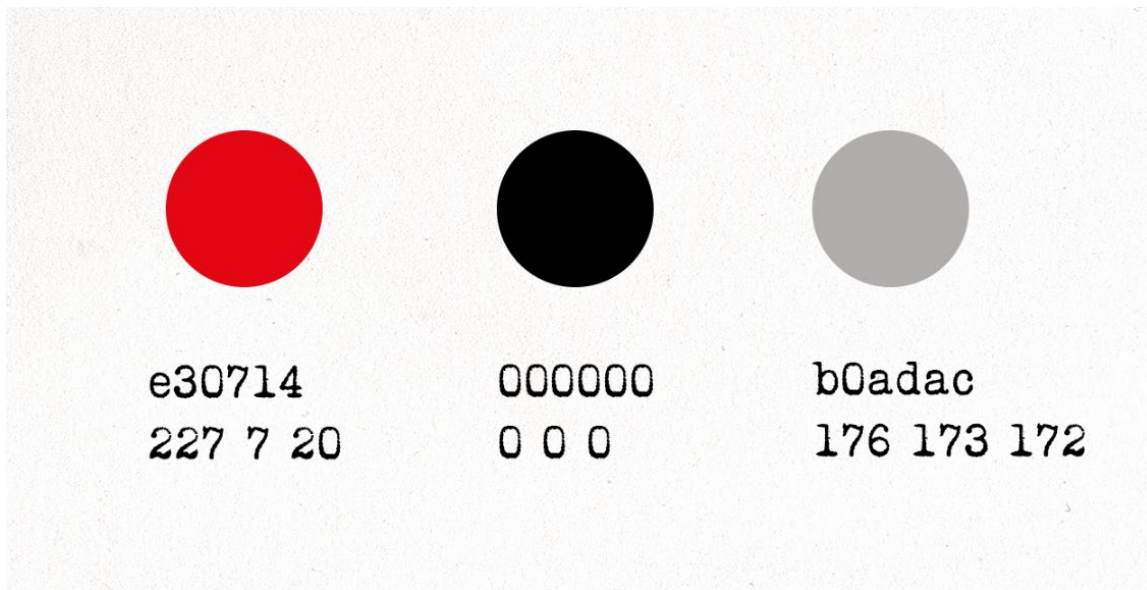


Рис. 3.7. Кольорова палітра збірки

Обкладинку вирішено було зробити в такому ж стилі, як і весь макет, з мінімальним використанням деталей. Всі елементи несуть в собі асоціативні символи життя діяча й виконані в двох кольорах, які підтримують загальний візуальний ряд (рис. 3.8)

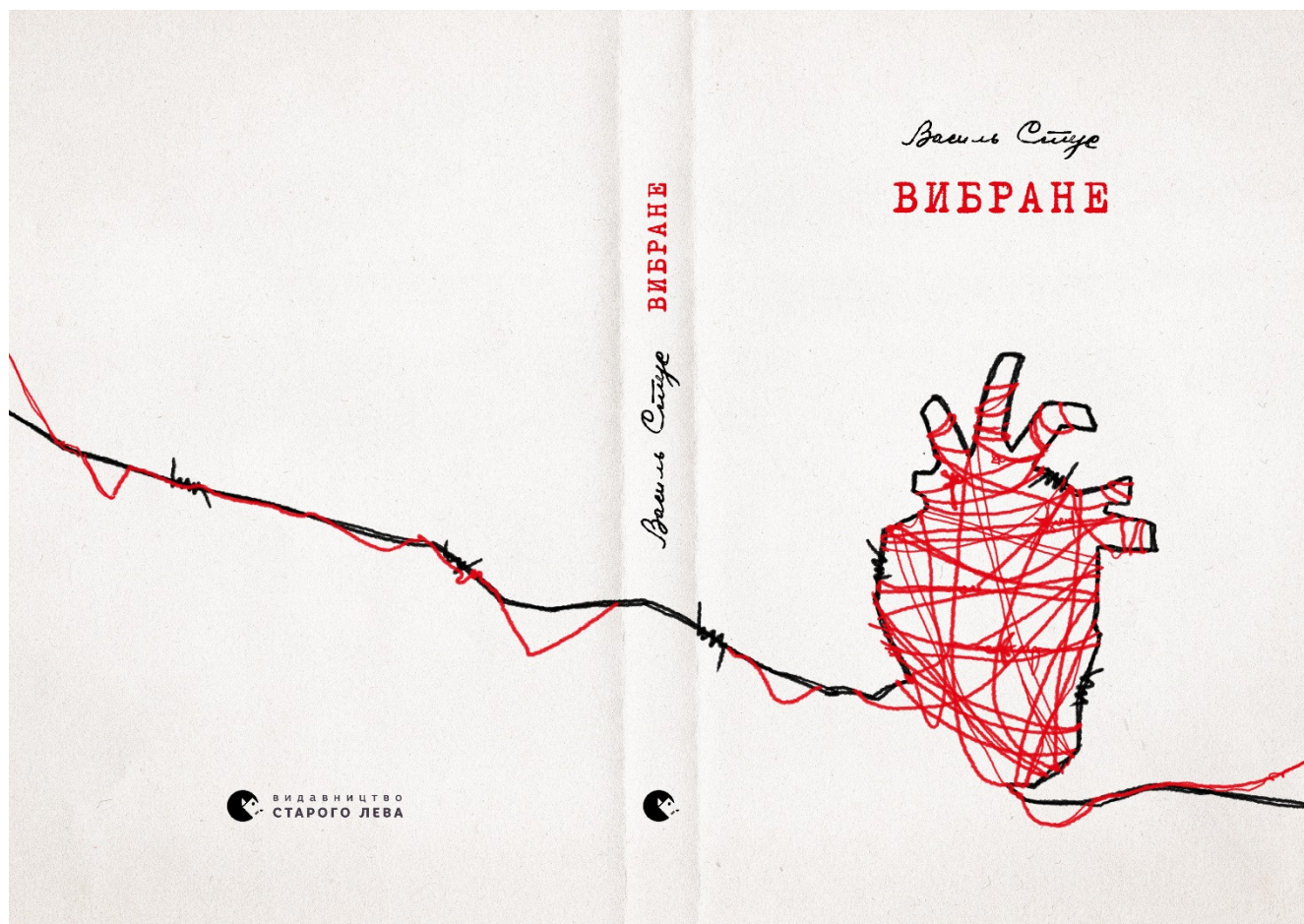


Рис. 3.8. Обкладинка до збірки «Вибране» В. Стуса

Крім вище згаданих етапів композиційного пошуку для внутрішніх сторінок, були розроблені ескізи для дизайну палітурки (рис. 3.9) На кінцевому етапі текстову частину зображено обраною гарнітурою у поєднанні з автентичним почерком митця, яким і зображено автора. Обкладинка вміщає назву «Вибране», автора збірки та логотип видання. Таке виконання було обране з розрахунком привернути увагу та інтригувати читача.

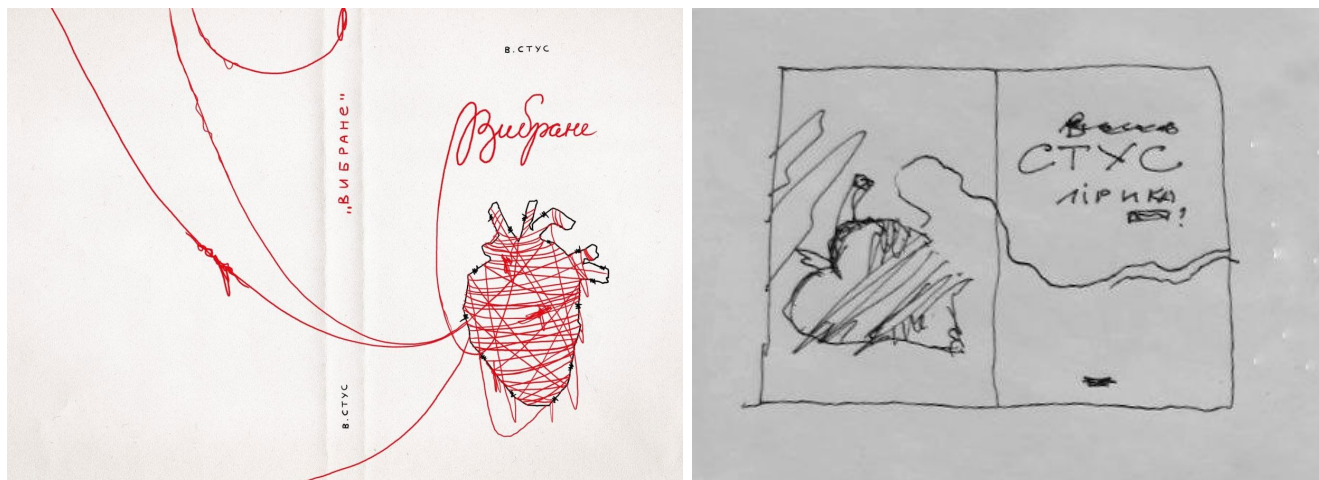


Рис. 3.9. Пошуки оформлення палітурки

Для підвищення емоційного враження дизайнерським ходом було зробити форзац уявним продовженням обкладинки. Він скріплює її з книжковими розворотами та доповнює художнє оформлення роботи. Хаотичність ліній, служить переплетінням нитки, дотримуючись заданого ритму. Такий же хід зроблений на титульній сторінці зі зменшеною кількістю елементів (рис.3.10).

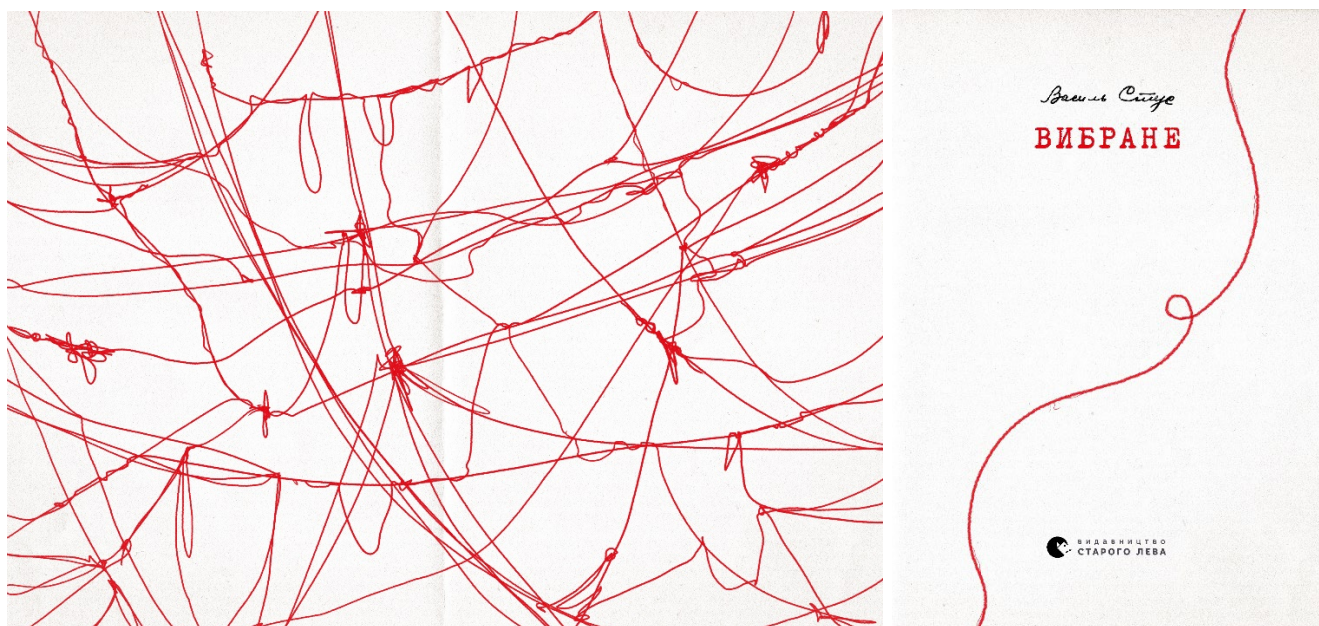


Рис. 3.10. Дотримання художнього ритму на форзаці та титулці



При створенні розкадровки була встановлена рамка, що включала колонтитули та колонцифри за заданими параметрами, в якій нижній колонтитул має більшу ширину, ніж верхній, а внутрішнє поле збільшується в два рази порівняно з зовнішнім полем (рис. 3.11). Це створює візуальну рівновагу між елементами дизайну, дає відчуття глибини та простору. Нумерація сторінок є на кожному розвороті при перетині верхнього та бокового колонтитулу. Така послідовність підтримується всім макетом книги. Аби не поєднувати ілюстрацію з номером сторінки, було вирішено ставити позначки паралельно зображенню.

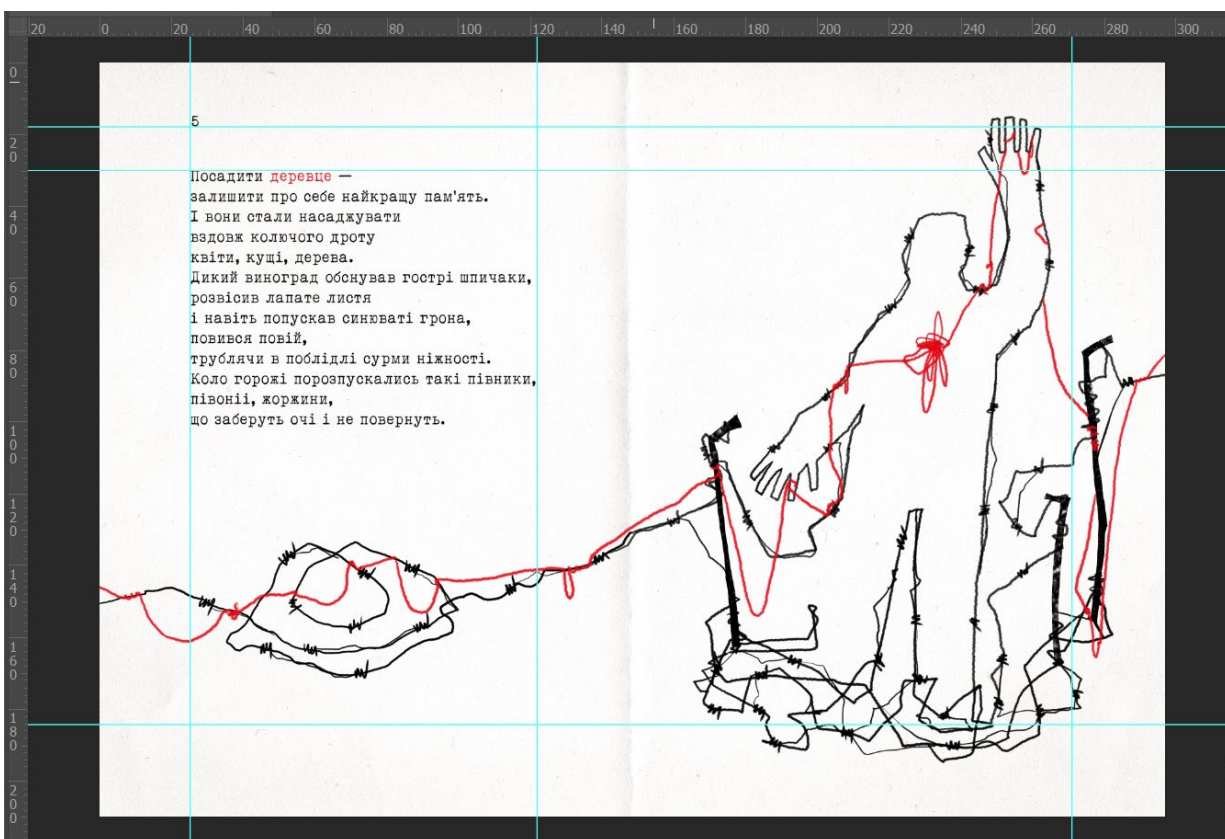


Рис. 3.11. Оформлення розвороту за встановленими параметрами  
у Adobe Photoshop

Творча оригінальність полягає в художньому оформленні та обраній стильовій техніці збірки. Ілюстрації являються прямою передачею змісту, й не є його буквальною інтерпретацією. Ціллю було дати простір уяві, індивідуальним

роздумам та порівнянням читача.

Композицію прикрашають просторові зображення, що візуально виходять за межі сторінок. Це дає динаміку та відчуття руху. Просторові елементи можуть перетинати границі сторінок, виходити за рамки, або бути вирізаними на частині. Цікава композиція привертає увагу глядача. Візуальне розширення зображень надає незавершеність та відкритість, що спонукає до продовження читання та роздумів. Такі елементи дизайну підсилюють враження від роботи і задовольняють візуальні побажання читача.

В кожному тексті присутнє одне основне слово, яке позначене акцентним кольором, і воно виступає як фокусне слово, від якого відходить візуальна картинка. Це слово несе основну ідею, яку автор намагається передати за допомогою зображення. Така пряма передача повідомлення через поєднання абстрактних символічних елементів створює сильний вплив на сприйняття глядача. Візуальні елементи, які використовуються мають абстрактний характер і символічне значення, що додає глибину та емоційність до зображення. Цей підхід дозволяє ефективно комунікувати з глядачем.

Задум поліграфічного виконання включає в себе такі компоненти: папір на внутрішні частину книги повинен бути з ефектом глянцевого матеріалу, середньої товщини., перешита якісними нитками. Палітурка тверда та об'єднує книжкові блоки цупким папером форзацу.

Конструкція відповідає його цілі. Визначений розмір не є надто масивним, але при цьому дозволяє вільно роздивлятися зображення та читати текст. Воно не має кишенькового формату, та вільно поміститься на полиці чи в пересувній ніші та створене з метою надання більшої уваги та часу. Щоб забезпечити зручність використання, горизонтальний формат самий практичний, дозволяє краще впорядковувати і поєднувати текст та ілюстрації, дотримуючись гармонії в книзі.

Такі вимоги до збірки надають їй дорогоцінний вигляд і несуть в собі статус колекційного видання. Обраний дизайн і виконання свідчать про високу якість і унікальність розробки. Вона стане знахідкою для людей розуміючих поезію та цінителів витонченого стилю. Її елегантний зовнішній вигляд і робота над кожним елементом які несуть в собі унікальний сенс, створюють інтригуючу атмосферу. Це видання, яке не лише передає тексти поезій, але й само стає твором мистецтва, сприймається як цінність.

### **Висновки до розділу 3**

Значення книжок і культури друкарського видання як засобу передачі знань допомагає зберегти і поширити культурну спадщину, впровадити нові ідеї й перспективи. Книжкова ілюстрація відіграє важливу роль, допомагаючи читачам зрозуміти складні ідеї за допомогою візуальної інформації. Вона також сприяє запам'ятовуванню і збереженню інформації. Вибір ілюстрацій і кольорової гами повинен відповідати віковій категорії цільової аудиторії і задовольняти їхні потреби та інтереси. Ретельний аналіз кращих видань та їхніх робіт допоможе зрозуміти цільову групу краще і створити якісний продукт. Їх ілюстрації мають великий вплив на розвиток особистості, поширення знань і розширення культурного розуміння.

Розробка дизайн-проекту для видання творів Василя Стуса вимагає унікального підходу та вміння передати глибину його творчості та емоцій. Використання асоціативної символіки та композиційних елементів допомагає передати життєвий шлях поета та внутрішній світ, додаючи значення кожному елементу дизайну. При створенні макету було вибрано стилістичний напрям "щоденника поета", що сприяє створенню атмосфери особистих записів автора.

Розробка розкадровки та детальних ескізів допомагає визначити композиційні рішення та передати настрій кожної сторінки. В цілому, такий підхід до дизайну створює видання з дорогоцінним виглядом, що несе в собі статус колекційного видання та привертає увагу цінителів поезії та витонченого стилю.

## **ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ**

У дипломній бакалаврській роботі проведено дослідження літературних джерел, присвячених створенню дизайну книг для віршованої літератури. Виявлено, що ілюстровані книги мають неперевершені переваги, які відсутні у будь-якому іншому жанрі. Виготовлення високоякісних видань є складною роботою, яка потребує глибоких знань. Успішний дизайн видання можливий через дотримання основних етапів розробки: вивчення маркетингових, технологічно-друкарських, ринкових та дизайнерських аспектів. Використання ритму, кольорів, композиції та гармонійного зв'язку між текстом і ілюстраціями є важливими елементами успішного дизайну. Ілюстратори вносять вагомий вклад у створення книг, які можуть досягти успіху на конкурентному ринку.

Виявлено, що створення макету для віршованої літератури базується на використанні різноманітних елементів, які підштовхують ілюстратора приймати важливі рішення. Ці елементи включають забезпечення балансу між текстом і зображеннями, розробку і вибір загального макету, підбір гарнітури шрифту, налаштування міжрядкового інтервалу, композицію зображень, встановлення колірної схеми та розробку візуального стилю в цілому. Ці елементи є ключовими факторами, що визначають ефективність та привабливість макету, а також впливають на взаємодію читача з книгою.

Важливим елементом професійно створеного видання – це елементи, які візуально продовжуватимуть розворот сторінок та спонукатимуть до подальшого

читання. При здійсненому аналізі цільової аудиторії для вивчення сфери споживання, вдалося визначити їхні потреби та вподобання при створенні дизайну. Так як подібні видання створюються з розрахунком на дорослого читача, то вибір стилістичних особливостей при оформленні візуальної частини має виконуватися при використанні зменшеній кількості деталей та кольорів й більш в концептуальному, а не буквальному сенсовому навантаженні.

Сучасні інноваційні технології, які широко використовуються в процесі створення книжкових ілюстрацій, дозволяють художникам реалізувати свої творчі задуми з неймовірною точністю і деталізацією. Вони відкривають нові можливості для експериментів з кольорами, текстурами і композицією, що допомагає створювати унікальні твори мистецтва. Проте, класичні методи мають свою неперевершену цінність. Використання традиційних мистецьких матеріалів, теж надають роботі особливого шарму і життєвості. Кожен спосіб має свої переваги і унікальність, що створює безмежні можливості для художників втілити свою творчу ідею і зробити книгу з неперевершеною майстерністю.

Сучасні дизайнери широко використовують програмне забезпечення від Adobe Creative Cloud, зокрема Photoshop і Illustrator. Ці програми є найпопулярнішими та необхідними інструментами для ілюстраторів. Дана графічна частина бакалаврської роботи також створена за допомогою цих інструментів.

Було застосовано отримані теоретичні знання та власні практичні навички для розробки ілюстративної книги з віршованими творами. Після проведення аналізу різних підходів до дизайну видань та споживання потреб цільової аудиторії, вирішено обрати комбінований підхід, що поєднував аналогові та цифрові методи дизайну. Ілюстративний ряд до віршованих творів В. Стуса «Вибране» виконувався з метою передати емоційну сутність творів індивідуальним баченням та створити гармонійне поєднання між словом і зображенням.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук О. Художнє оформлення поезійних збірок: методи і техніки. Літературознавчі праці. 2018. с. 67-73.
2. Богданович В. Ілюстрація в поетичних виданнях: сучасні тенденції. Мистецтво України. 2020. с. 112-118.
3. Васильєва Н. Ілюстрація як естетичний засіб у поезії. Наукові записки Харківського університету імені В.Н. Каразіна. Серія Журналістика. 2019. с. 64-70.
4. Виставка українських митців на виставці Gallery Weekend у Берліні. URL: <http://surl.li/havjz> (дата звернення: 08.06.2023).
5. Георгій Нарбут — творець українського стилю. 2017. URL: <https://porokhivnytsya.com.ua/2017/03/09/georgyi-narbut/>. (дата звернення: 02.05.2023).
6. Герої українського дизайну 2018: Аграфка. Telegraf – журнал дизайнерів. URL: <https://telegraf.design/geroyi-ukrayinskogo-dyzajnu-2018-agrafka/> (дата звернення: 09.05.2023).
7. Глушак М. Книжкова графіка в сучасному поетичному виданні. Мистецтвознавчі записки. 2021. с. 82-88.
8. Графічна організація друкованого тексту та його художня інтерпретація засобами складання. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1008> (дата звернення: 09.05.2023).

9. Давиденко Л.Ф. Засоби художньої виразності у книжковій графіці: традиції та інновації. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. 2014. с. 115-118.
10. Даниленко І. Ілюстрація в українському поетичному дискурсі. Літературознавчі дослідження. 2017. с. 58-64.
11. Дубровська О. Художня обробка поетичних текстів: традиції та інновації. Мистецтвознавчі записки. 2019. с. 72-77.
12. Зайцева В. Українська книжкова графіка першої третини ХХ століття як об'єкт історико-мистецтвознавчих досліджень. 2017. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/26228/1/V\\_Zaitceva\\_V.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/26228/1/V_Zaitceva_V.pdf).
13. Захарова Т. Роль ілюстрації в сприйнятті поетичних творів. Вісник Національного університету "Києво-Могилянська академія". Серія "Філологічна". 2018. с. 91-96.
14. Зорівчак Н.М. Творчість Тараса Шевченка у книжковій графіці України (1964–2013 рр.). Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2014. с. 105-109.
15. Іван Франко – геніальна постать світового масштабу. Звенигородська публічна бібліотека ім. Ю. С. Кримського. URL: [http://www.zvenlib.in.ua/2019/08/blog-post\\_27.html](http://www.zvenlib.in.ua/2019/08/blog-post_27.html) (дата звернення: 15.05.2023).
16. Книжкова графіка. URL: <https://jak.koshachek.com/articles/knizhкова-grafika-15293.html> (дата звернення 03.05.2023)
17. Коваленко, О. Книжкова ілюстрація в сучасній поетичній практиці. Мистецтвознавчі записки. 2019. С. 102-107.
18. Лекції. Історія та теорія графічного мистецтва. 2021. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/60589/1/2021%20214%D0%9B%20%D0%9F%D0%B5%D>

1%80%D0%B5%D0%B2%D1%96%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BE.%20%

(дата звернення: 08.06.2023).

19. Литвин, І. Ілюстрація як засіб візуалізації поетичних образів. Художня культура. 2017. с. 112-118.

20. Лопата Василь Іванович - СОХМ імені Н. Онацького. Про музей - СОХМ імені Н. Онацького. URL: <http://artmuseum.sumy.ua/galereya1/naukovi-doslidzhennya/lopata-vasil-ivanovich1.html> (дата звернення: 09.06.2023).

21. Мельник, П. Художнє оформлення поетичних видань: традиції та інновації. Наукові праці Київського національного університету культури і мистецтв. 2022. с. 82-88.

22. Ніколаєнко, О. Ілюстрація в поетичних книгах: від традицій до сучасності. Мистецтвознавчі записки. 2020. с. 128-134.

23. Олійник, В. Книжкова графіка у поетичних збірках: від класики до сучасності. Літературознавчі дослідження. 2018. с. 82-88.

24. Петренко, М. Художня обробка поетичних творів у сучасних виданнях. Мистецтвознавчі записки. 2021. с. 96-101.

25. Поезія ілюстрування від Творчої майстерні «Аграфка». Видавництво Старого Лева. URL: <https://starylev.com.ua/news/poeziya-ilyustruvannya-vid-tvorchoyi-mausterni-agrafka/> (дата звернення: 16.05.2023).

26. Поезія часів карантину: нові збірки від Іздрика, Жадана та Малковича. Читомо | Культура читання і мистецтво книговидання | Усе про книги | Читомо - портал про культуру читання і мистецтво книговидання. URL: <https://chytomo.com/poeziia-chasiv-karantynu-novi-zbirky-vid-izdryka-zhadana-ta-malkovycha/> (дата звернення: 21.05.2023).

27. Поліські вертепи: становлення та історія. 2017 URL: <https://zbruc.eu/node/34751> (дата звернення 22.05.2023).



28. Пушкар О.І., Андрущенко, Т.Ю. Навчальний посібник "Ілюстрування". 2015. с. 17.
29. Рибачук О. Ілюстрація як візуальна інтерпретація поезії. Літературознавчі праці. 2019. с. 118-124.
30. Савченко Т. Роль ілюстрації в сприйнятті поезії: сучасні підходи. Літературознавчі праці. 2021. с. 110-115.
31. Свередюк Р. "Лісова пісня" Софії Караффи-Корбут. URL: <https://sverediuk.com.ua/lisova-pisnya-sofiyi-karaffi-korbut/> (дата звернення: 06.06.2023).
32. Семенов І. Книжкова ілюстрація як засіб візуалізації поезії. Мистецтвознавчі записки. 2022. с. 74-79.
33. Список кораблів. URL: <https://sverediuk.com.ua/lisova-pisnya-sofiyi-karaffi-korbut/> (дата звернення 21.05.2023)
34. Сучасна українська книжкова ілюстрація. Оформлення прози та віршованих збірок. 2018. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/12/5.pdf>. (дата звернення 03.05.2023).
35. Творча індивідуальність Василя Стуса. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/01006k8i-255c.doc.html> (дата звернення 22.05.2023).
36. Тимошенко, Н. Ілюстрація в поетичних збірках: традиції та новації. Літературознавчі дослідження. 2020. с. 142-147.
37. Українська книжкова ілюстрація в контексті розвитку європейської графіки. DSpace at KDPU: Головна сторінка. URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/5671> (дата звернення: 09.06.2023).
38. Усенко, М. Книжкова ілюстрація в українському поетичному виданні ХХІ століття. Мистецтвознавчі записки. 2017. с. 134-139.

39. Художньо-технічне оформлення видань різних видів. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1815>. (дата звернення 22.05.2023).

40. Шевчук, Л. "Ілюстрація як складова художнього оформлення поетичних видань." *Художня культура*, 2022, с. 124-130.

41. Я йшов до Кобзаря все своє життя. Сумський художній музей. URL: <http://artmuseum.sumy.ua/galereya1/naukovi-doslidzhennya/lopata-vasil-ivanovich1.html> (дата звернення: 21.05.2023).

42. Як сучасні технології змінюють мистецтво. Your Art. URL: <https://supportyourart.com/stories/art-technology/> (дата звернення: 31.05.2023).

43. A Brief History of Book Illustration. Literary Hub. URL: <https://lithub.com/a-brief-history-of-book-illustration/> (date of access: 12.05.2023).

44. Buchaufbau: Buchstrukturierung leicht gemacht - BoD.de - BoD.de. BoD.de. URL: <https://blog.bod.de/wissen/wissen-kompakt-buchstrukturierung-leicht-gemacht/> (date of access: 31.05.2023).

45. How to Illustrate a Poem, URL: [https://www.ehow.com/how\\_12205698\\_illustrate-poem.html](https://www.ehow.com/how_12205698_illustrate-poem.html) (date of access: 15.05.2023).

46. Importance of Book Illustrations, URL: <https://www.maailustrations.com/blogs/magazine/importance-of-book-illustrations/> (date of access: 19.05.2023).

47. Layout Design: Types of Grids for Creating Professional-Looking Designs. Visme Blog. URL: <https://visme.co/blog/layout-design/> (date of access: 21.05.2023).

48. Olympiou K. How Creative Poetry Book Layouts Can Elevate Your Verse. Reedsy. URL: <https://blog.reedsy.com/poetry-book-layouts/> (date of access: 15.05.2023).

49. The Art Of Illustration Poetry School. Poetry School. URL: <https://poetryschool.com/theblog/the-art-of-illustration/> (date of access: 20.05.2023).

50. Types of Illustration - Explore the Ideas and Styles of Illustration That Exist. artincontext.org. URL: <https://artincontext.org/types-of-illustration/> (date of access: 12.05.2023).

## ДОДАТКИ

## Додаток А

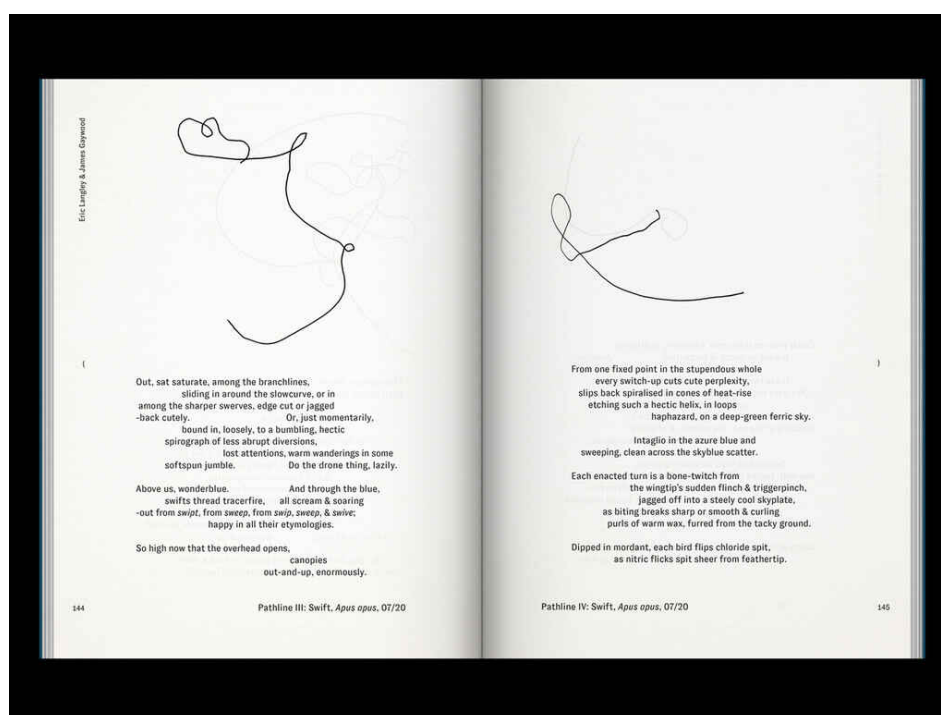


Рис. А.2.1

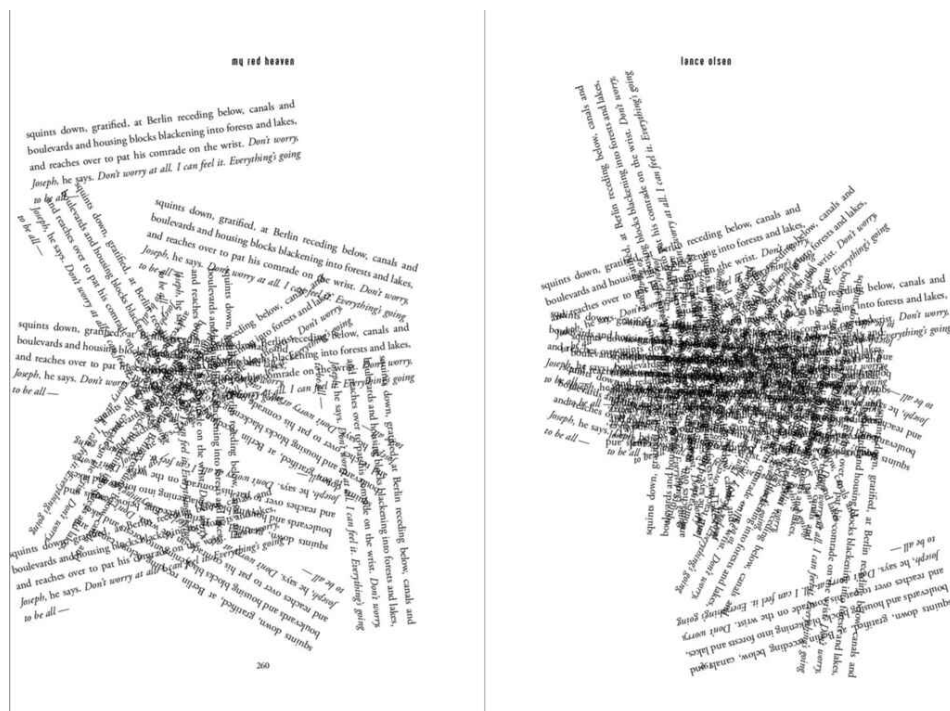


Рис. А.2.2

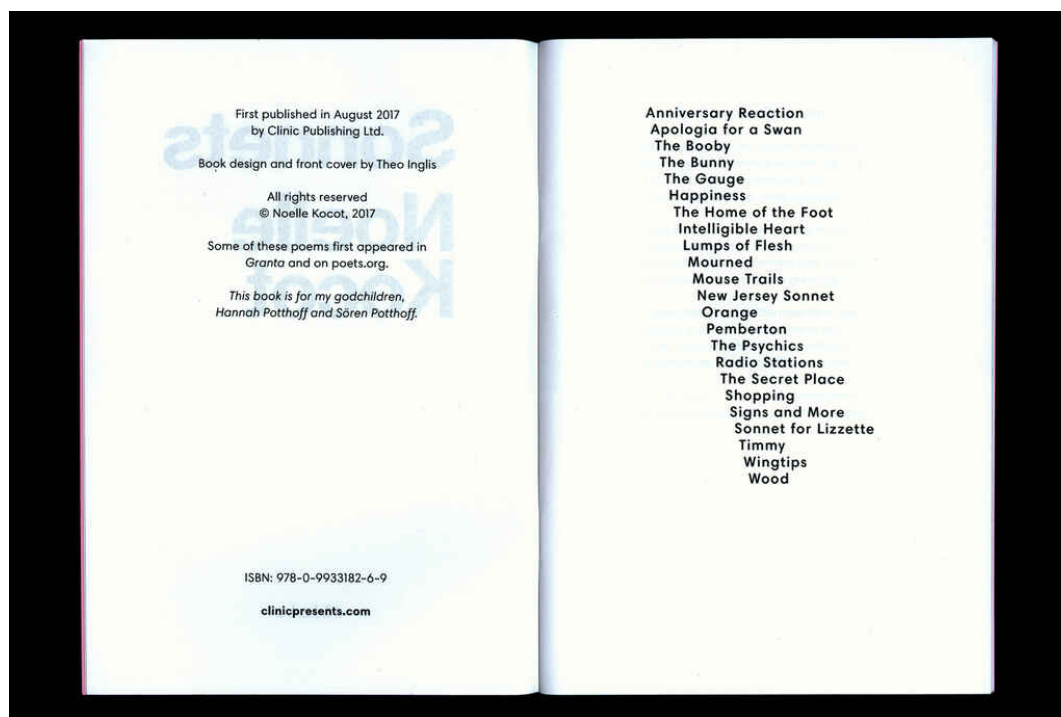


Рис. А.2.3

Сертифікат про участь у конференції

# СЕРТИФІКАТ УЧАСНИКА



**Рибак Катерина Миколаївна**

взяв(-ла) участь у IV Міжнародній науковій конференції

## НАУКОВІ ТRENДИ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

31 БЕРЕЗНЯ 2023 РОКУ ♦ СУМИ, УКРАЇНА

ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ МЦНД  
ГОЛОВА ОРГКОМІТЕТУ  
РАБЕЙ НАСТАСІЯ



МІЖНАРОДНИЙ ЦЕНТР НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Матеріали учасника конференції опубліковані та знаходяться у відкритому доступі за посиланням:  
<https://doi.org/10.36074/mcd-31.03.2023>

Організаційний комітет конференції рекомендує на підставі цього сертифікату зарахувати не менше 03 кредиту ЕКТС за результатами самоосвіти, як форми професійного навчання, науково-педагогічним та педагогічним працівникам, державним службовцям та іншим фахівцям, що проходять стажування.

Посвідчення МРП/ТЕІ  
№ 54 від 17.02.2023

